

Ministerie van Justitie en Veiligheid

> Retouradres Postbus 20301 2500 EH Den Haag

Aan de Voorzitter van de Tweede Kamer
der Staten-Generaal
Postbus 20018
2500 EA DEN HAAG

**Directoraat-Generaal
Rechtspleging en
Rechtshandhaving**
Directie Rechtshandhaving en
Criminaliteitsbestrijding

Turfmarkt 147
2511 DP Den Haag
Postbus 20301
2500 EH Den Haag
www.rijksoverheid.nl/jenv

Ons kenmerk
3078574

Datum 5 november 2020
Onderwerp Beantwoording schriftelijk overleg zeden

*Bij beantwoording de datum
en ons kenmerk vermelden.
Wilt u slechts één zaak in uw
brief behandelen.*

Hierbij stuur ik uw Kamer, mede namens de Minister voor Rechtsbescherming, de beantwoording van de in het schriftelijke overleg zeden op 7 oktober 2020 door uw Kamer gestelde vragen over de brieven van 17 december 2019 inzake de vroegtijdige aanpak seksueel misbruik (Kamerstuk 34834-38), van 30 april 2020 inzake de resultaten aanpak kinderporno (Kamerstuk 31015-193), van 12 mei 2020 inzake de consultatie voorontwerp wetsvoorstel seksuele misdrijven (Kamerstuk 29279-592), van 23 juni 2020 inzake de voortgang aanpak online seksueel kindermisbruik en kinderseksuïerisme (Kamerstuk 31015-201) en de antwoorden op de schriftelijke vragen van het lid Kuiken van 30 juni 2020 inzake de uitzending van Argos over ritueel misbruik (2020D32565).

Ik heb bij de beantwoording van vragen die door de leden van de VVD, CDA, D66, GroenLinks, SP, PvdA, CU en SGP zijn gesteld, de vergelijkbare vragen op eenzelfde thema zoveel als mogelijk per thema gebundeld. Ik geef telkens aan op welke vraag of vragen van de fracties ik antwoord geef.

De Minister van Justitie en Veiligheid,

Ferd Grapperhaus

II. Reactie van de minister van Justitie en Veiligheid

Modernisering van de wetgeving inzake seksuele misdrijven

Het verheugt mij dat de leden van de fracties van VVD, PvdA en CU te kennen geven de noodzaak van modernisering van de verouderde zedenwetgeving steunen. De leden van de VVD-fractie geven aan veel positieve elementen te zien in het voorontwerp van een wetsvoorstel seksuele misdrijven dat deze zomer in (internet)consultatie is geweest. De leden van de fractie van D66 geven aan met veel interesse kennis te hebben genomen van het voorontwerp. De leden van de fractie van GroenLinks uiten waardering voor de consultatie over een voorontwerp van de nieuwe wetgeving, wat het mogelijk maakte in een vroeg stadium commentaar te geven.

Datum
5 november 2020

Ons kenmerk
3078574

Het werken met een voorontwerp als tussenstap in de voorbereiding van het wetsvoorstel seksuele misdrijven maakt het mogelijk in een vroeg stadium te discussiëren met de samenleving en de Kamer over de invulling van de strafrechtelijke normstelling. Ik stel het zeer op prijs dat de afgelopen tijd hierover een breed maatschappelijk en politiek debat op gang is gekomen. Met deze belangrijke en waardevolle input kan de nieuwe wetgeving verder worden verbeterd.

De leden van de fracties van VVD, CDA, D66, PvdA, GroenLinks en ChristenUnie stellen, mede naar aanleiding van de technische briefing zeden die plaatsvond op 30 september jl., een groot aantal vragen over het voorontwerp.

Graag ben ik bereid deze vragen, die getuigen van een fundamentele en op onderdelen gedetailleerde interesse voor de nieuwe wetgeving, te beantwoorden. Ik merk op dat veel van deze vragen betrekking hebben op de strafbaarstelling van seks tegen de wil via een afzonderlijk delict naast het delict verkrachting. Ook worden verschillende vragen gesteld over de nieuwe delicten seksuele intimidatie en sekschatting. Gelet hierop hanteer ik bij de beantwoording van de vragen over de nieuwe wetgeving de volgende thematische indeling: strafbaarstelling seks tegen de wil/verkrachting, strafbaarstelling van seksuele intimidatie, strafbaarstelling van sekschatting en overige onderwerpen. Ik constateer dat verschillende vragen in dit schriftelijk overleg betrekking hebben op onderwerpen waarover vragen en opmerkingen zijn ontvangen in de (internet)consultatieronde over het voorontwerp. In mijn brief van 29 september jl. aan uw Kamer (Kamerstukken II 2020/21, 29279, 618) heb ik aangegeven de komende periode te benutten om de reacties op het voorontwerp te verwerken en te bezien op welke onderdelen het wetsvoorstel en de toelichting aanpassing behoeven. Vanzelfsprekend zullen de aandachtspunten van de Kamer hierbij worden betrokken. Het is mijn streven om in december 2020 de consultatie te starten over een aangepaste versie van het wetsvoorstel seksuele misdrijven.

Strafbaarstelling van onvrijwillige seks

De leden van de fracties van VVD, CDA, D66, GroenLinks, PvdA en ChristenUnie stellen een groot aantal kritische vragen over de wijze waarop onvrijwillige seks strafbaar wordt gesteld in het voorontwerp en het wettelijk onderscheid dat wordt gemaakt tussen seks tegen de wil en verkrachting. Volgens de leden van deze fracties wordt met een aparte strafbaarstelling van seks tegen de wil naast verkrachting onvoldoende gehoor gegeven aan de maatschappelijke en

wetenschappelijke opvattingen over onvrijwillige seks. Voorts zou de keuze voor deze indeling onvoldoende recht doen aan de ernst van het leed dat slachtoffers wordt aangedaan. Deze leden wijzen in dit verband op hetgeen naar voren is gebracht in de consultatieronde over het voorontwerp en de inbreng van experts tijdens de technische briefing in uw Kamer op 30 september jl.

**Directoraat-Generaal
Rechtspleging en
Rechtshandhaving**
Directie Rechtshandhaving en
Criminaliteitsbestrijding

Datum
5 november 2020

Ons kenmerk
3078574

Graag wil ik vooropstellen dat ik het van groot belang vind dat de strafwetgeving inzake seksuele misdrijven aansluit bij de maatschappelijke realiteit. En dat we hierover als samenleving het debat met elkaar voeren. Een kritische gedachtenwisseling draagt bij aan de kwaliteit van de normstelling. Ik heb met bijzondere belangstelling kennis genomen van de vragen die de leden van de verschillende fracties over de strafbaarstelling van onvrijwillige seks hebben gesteld. Daaruit leid ik af dat een meerderheid van de Kamer de modernisering van de zedenwetgeving op dit punt, net als ik, essentieel vindt om seksueel grensoverschrijdend gedrag beter aan te pakken. Daarbij gaat het allereerst om uitbreiding van de strafrechtelijke bescherming tegen onvrijwillige seks. Ook stel ik in mijn voorontwerp seksuele intimidatie strafbaar. Hiermee geef ik gevolg aan maatschappelijke en internationale ontwikkelingen. Ik breng de strafwet meer in lijn met het Verdrag van Istanbul. En ik sluit aan bij de sociale norm dat seks vrijwillig en gelijkwaardig moet zijn en dat mensen zich ongehinderd en vrij in het openbaar moeten kunnen begeven, zonder angst voor ongewilde seksuele handelingen of ongewenste seksuele toenadering.

Slachtoffers worden in mijn voorontwerp beter beschermd en krijgen extra mogelijkheden om aangifte te doen. Dit is nodig want de drempel voor strafbaarheid bij aanranding en verkrachting ligt in de rechtspraak nu soms te hoog. Dit geldt in het bijzonder voor situaties waarin een slachtoffer letterlijk bevriest van angst en zich daardoor niet kan uiten of verzetten. En seksuele intimidatie is nu niet strafbaar terwijl dit gedrag in de openbare ruimte wel door veel mensen als overlastgevend en schadelijk wordt ervaren.

Uit de gestelde vragen over het voorontwerp maak ik op dat een duidelijke meerderheid binnen de Kamer kritisch is over het door mij gepresenteerde wettelijk model inzake de strafbaarstelling van onvrijwillige seks. Dit gaat uit van een delict seks tegen de wil naast een delict verkrachting. In mijn kamerbrief heb ik aangegeven dat ook uit de consultatieronde over het voorontwerp geen brede instemming is gebleken. In adviezen en reacties is aangegeven dat het voorontwerp wat betreft de strafbaarstelling van onvrijwillige seks vanuit slachtofferperspectief nog niet ver genoeg gaat en dat alle vormen van onvrijwillige seks strafbaar gesteld zouden moeten worden als verkrachting.

Kwalificatie verkrachting

In mijn kamerbrief heb ik benadrukt dat ik het belangrijk vind om binnen de geldende strafrechtelijke kaders zo veel mogelijk recht te doen aan alle betrokken belangen en perspectieven. Daarbij hoort een kwalificatie van de strafbare gedraging die enerzijds recht doet aan hetgeen het slachtoffer is overkomen en anderzijds uitdrukking geeft aan de mate van verwijtbaarheid aan de zijde van de pleger. Hoe ernstiger het verwijt, des te zwaarder wordt een strafbare gedraging in de strafwet gekwalificeerd. En hoe hoger de maximumstraf is die hierop wordt gesteld.

De afgelopen periode heb ik benut om meer inzicht te krijgen in de voor- en nadelen van strafbaarstelling en kwalificatie van alle vormen van onvrijwillige seks als verkrachting. Omdat ik het van belang vind dat de nieuwe wetgeving recht doet aan de maatschappelijke realiteit en dat op dit punt geen kans onbenut

moet blijven, ben ik hierover tijdens een rondetafelbijeenkomst op 25 september jl. in gesprek gegaan met een achttal betrokken organisaties en deskundigen, te weten het openbaar ministerie, de Raad voor de rechtspraak, de politie, de strafrechtadvocatuur, de slachtofferadvocatuur, het Centrum voor Seksueel Geweld, Amnesty International en een strafrechtwetenschapper. Uit deze bijeenkomst, maar ook uit de inbreng tijdens de technische briefing in uw Kamer van 30 september jl. en de vragen van uw Kamer in dit schriftelijk overleg, is voor mij duidelijk geworden dat in het maatschappelijk debat over onvrijwillige seks veel gewicht wordt toegekend aan het stevig(er) verankeren van het slachtofferperspectief in de strafwet. De maatschappelijke realiteit is dat een meerderheid van slachtoffers van seksueel geweld als gevolg van een angstreactie van hun lichaam bevriest en zich hierdoor niet kan verzetten. De opvatting dat dwang en verzet niet van invloed zouden moeten zijn op de kwalificatie van een strafbare gedraging als verkrachting wordt maatschappelijk en politiek breed gedeeld.

**Directoraat-Generaal
Rechtspleging en
Rechtshandhaving**
Directie Rechtshandhaving en
Criminaliteitsbestrijding

Datum
5 november 2020

Ons kenmerk
3078574

Verskillende delictsvormen van verkrachting

Juist het verlagen van de drempel voor strafbaarheid in situaties waarin slachtoffers zich niet kunnen uiten of verzetten is voor mij een belangrijke aanleiding geweest voor uitbreiding van de strafrechtelijke bescherming tegen onvrijwillige seks in de nieuwe wetgeving. De vele reacties op dit punt laten zien dat er brede maatschappelijke consensus is dat het voorontwerp hierin nog niet ver genoeg gaat. In het licht hiervan ben ik tot de overtuiging gekomen dat de wijze waarop in de nieuwe wetgeving vorm wordt gegeven aan de strafbaarstelling van onvrijwillige seks zou moeten worden heroverwogen. Graag geef ik hieronder weer welke uitwerking ik daarbij voor ogen heb.

Tijdens voornoemde rondetafelbijeenkomst van 25 september jl. is de suggestie gedaan een wettelijk model te overwegen met een verkrachtingsdelict met verschillende gradaties (schuld, opzet, gebruik van dwang/geweld). Uit de inbreng van de leden van verschillende fracties maak ik op dat uw Kamer een soortgelijk model voorstaat. Omdat deze benadering mij zeker ook beloftevol lijkt, stel ik voor in een volgende versie van het wetsvoorstel seksuele misdrijven uit te gaan van verschillende als verkrachting te kwalificeren delictsvormen.

In een basisdelict verkrachting kan het verrichten van seksuele handelingen, die bestaan of mede bestaan uit het seksueel binnendringen van het lichaam, in de wetenschap dat de ander deze handelingen niet wilde onder kwalificatie van verkrachting strafbaar worden gesteld. Het betreft de *opzetvariant* van het delict seks tegen de wil in het voorontwerp. Hieronder vallen situaties waarin degene die het delict begaat door zijn handelen opzettelijk de onvrijwilligheid van de ander negeert, miskent of voor lief neemt. Hierbij kan het gaan om situaties waarin iemand seksuele handelingen bij een ander verricht terwijl die ander duidelijk 'nee', 'ik wil dit niet', of 'niet doen' of woorden van gelijke strekking heeft gezegd. Of aan of het verrichten van seksuele handelingen, ondanks duidelijke non-verbale fysieke tegenreacties van de ander, zoals expliciet afhoudend gedrag, huilen of bevriezen. Het bevriezen of verstijven van het lichaam is bekend uit de (neuro)biologie en wordt ook wel 'tonische immobiliteit' genoemd. Het betreft - net als vluchten of vechten - een door angst gedreven reactie op een bedreigende situatie. Bij dit soort non verbale reacties kan er eventueel ook sprake zijn voorwaardelijk opzet, het bewust aanvaarden van de aanmerkelijke kans dat handelingen tegen de wil van de ander plaatsvinden. In een tweede lid van dit delict kan verkrachting met gebruik van dwangmiddelen of

geweld als een strafverzwarende omstandigheid worden aangemerkt. Dit kan wettelijk gekwalificeerd worden als *verkrachting met geweld*. Hiermee wordt een ernstiger verwijt aan de pleger tot uitdrukking gebracht. Onder deze delictsvorm valt bijvoorbeeld de uitoefening van dwang, zoals opsluiting van de ander. Of onverhoeds handelen of de uitoefening van zodanige psychische druk dat een slachtoffer zich niet aan de handelingen kan onttrekken. Ook strafverzwarend is het gebruik van fysiek geweld waarbij de pleger bijvoorbeeld het eigen lichaam of een voorwerp gebruikt, of bedreiging met geweld. Een dergelijke opzet van het verkrachtingsdelict heeft tot gevolg dat het gebruik van dwang of geweld niet langer van belang is voor de kwalificatie van de strafbare gedraging als verkrachting, maar wel voor de strafhoogte en de kwalificatie van verkrachting met geweld.

**Directoraat-Generaal
Rechtspleging en
Rechtshandhaving**
Directie Rechtshandhaving en
Criminaliteitsbestrijding

Datum
5 november 2020

Ons kenmerk
3078574

Als ondergrens voor strafbaarheid wegens onvrijwillige seks komt het mij nog steeds gewenst voor, net als in het voorontwerp, een *schuldvariant* te hanteren. Hierin staat de vraag centraal naar wat iemand op zijn minst behoorde te weten over de positie van de ander van de ten opzichte van de door hem of haar gewilde seksuele handelingen. Dat betekent alert zijn op contra-indicaties en op of de ander echt wel in is voor seksueel contact. Als je dat nalaat, riskeer je straf. Het strafrechtelijk verwijt ligt in de nalatigheid of onvoorzichtigheid. Gevolg kan zijn dat iemand in de schuldvariant strafrechtelijk aansprakelijk wordt gehouden wegens het plegen van seksuele handelingen tegen de wil van een ander waarvan diegene zich niet bewust was, maar dit wel behoorde te zijn. Dit kan bijvoorbeeld ook als je jezelf in een situatie brengt waarin je niet in staat bent om rekening te houden met de positie van de ander. Dat vind ik passend bij de sociale norm dat seks vrijwillig behoort te zijn.

In de schuldvariant kan er, als de feiten en omstandigheden hiertoe aanleiding geven, dus sprake zijn van een onderzoeksplicht aan de zijde van degene die de seks initieert. Als niet-limitatieve voorbeelden zijn in de memorie van toelichting bij het voorontwerp genoemd het door de ander aannemen van een weifelende of wisselende houding waarbij uit (non-) verbale signalen en gedrag de onvrijwilligheid kan worden afgeleid. Of het innemen van een passieve houding, niet of nauwelijks signalen van fysieke interactie vertonen of op enig moment stoppen met meedoen. De specifieke aard van het verwijt in de schuldvariant - nalatigheid in plaats van welbewust handelen - zou naar mijn idee regeling in een apart delict met een eigen kwalificatie kunnen rechtvaardigen. Dit zou dan tot gevolg hebben dat naast een delict verkrachting een apart schulddelict (schuldverkrachting) in de nieuwe versie van het wetsvoorstel wordt opgenomen. Een andere optie is één verkrachtingsdelict met drie delictsvormen, waarvan ook de schuldvariant met een eigen kwalificatie (schuldverkrachting) onderdeel is. Met een wettelijk model waarin uitdrukking wordt gegeven aan de hiervoor besproken, verschillende als verkrachting te kwalificeren delictsvormen kan een balans worden gevonden tussen een kwalificatie van de strafbare gedraging die enerzijds recht doet aan de beleving van slachtoffers en anderzijds toegesneden is op de mate van verwijtbaarheid aan de zijde van de pleger. Hieraan kunnen bij de aard en ernst van de gedraging passende strafmaxima worden verbonden. Dit maakt het voor het openbaar ministerie en de rechter mogelijk bij de strafeis en de strafoplegging rekening te houden met de omstandigheden waaronder het delict is gepleegd en het specifieke verwijt dat een pleger kan worden gemaakt. En zodoende maatwerk te bieden, bijvoorbeeld in situaties waarin sprake is van experimenteelgedrag tussen jongvolwassenen waarbij signalen worden gemist.

Specifieke onderwerpen

De leden van de VVD-fractie vragen een overzicht te geven van landen die voor een model met twee delicten hebben gekozen alsmede een overzicht van landen die het ontbreken van instemming centraal zetten in hun delictsomschrijving van verkrachting en daarbij specifiek in te gaan op de verandering van de wetgeving in onder andere Denemarken, Finland, Slovenië, Zwitserland en de wijziging die in Spanje op dit moment in voorbereiding is.

Het is mij bekend dat verschillende Europese landen, zoals België, Duitsland en Zweden, in hun strafwetgeving opzettelijk onvrijwillige seks kwalificeren als verkrachting. Het opstellen van het door de leden van de VVD-fractie verzochte rechtsvergelijkende overzicht is helaas niet mogelijk binnen het tijdsbestek waarbinnen de vragen uit dit schriftelijk overleg beantwoording behoeven. Het rechtsvergelijkende aspect zal worden betrokken bij het opstellen van de versie van het wetsvoorstel met bijbehorende memorie van toelichting die naar verwachting eind van het jaar in (internet)consultatie gaan.

De leden van de VVD-fractie vinden het van belang dat de onschuldpresumptie ten aanzien van de verdachte onverkort van kracht blijft alsmede de eis dat er minstens twee bewijsmiddelen nodig zijn en vragen te reageren op de stelling dat een verklaring dat een 'slachtoffer' "spijt" heeft van seks onvoldoende is om iemand in staat van beschuldiging te stellen.

De uitbreiding van de strafrechtelijke bescherming tegen onvrijwillige seks heeft tot gevolg dat er meer verantwoordelijkheid komt te liggen bij degene die het seksuele contact initieert om in het oog te houden of er wel sprake is van vrijwilligheid bij de ander. Dit brengt onder omstandigheden een onderzoeksplicht mee voor degene die het seksuele contact initieert als voorafgaand aan of tijdens seksuele handelingen op enige manier blijkt dat de ander die handelingen niet wil. Met de leden van de VVD-fractie ben ik van mening dat deze verantwoordelijkheid niet zo ver gaat dat seks waarvan iemand achteraf spijt heeft strafbaar wordt, zoals ook blijkt uit de memorie van toelichting bij het voorontwerp.

De leden van de CDA-fractie en de D66-fractie stellen vragen over de verenigbaarheid van de nieuwe wetgeving met het Verdrag van Istanbul. Met verwijzing naar reacties in de (internet)consultatieronde over het voorontwerp vragen de leden van de fractie van D66 of het klopt dat artikel 36 van dit verdrag uitgaat van 'alleen ja is ja' en het voorontwerp uitgaat van 'nee is nee'.

De vragen van de deze leden hebben betrekking op het bestanddeel 'tegen de wil' in artikel 239 van het voorontwerp. Artikel 36 van het Verdrag van Istanbul draagt seksuele handelingen zonder wederzijds goedvinden strafbaar te stellen. Aldus stelt het Verdrag de afwezigheid van instemming centraal. Uit verschillende landenrapportages van het monitoringscomité GREVIO komt naar voren dat GREVIO kritisch is over strafwetgeving waarin de afwezigheid van toestemming op zodanige wijze wordt omschreven dat de mogelijkheid om rekening te houden met alle omstandigheden wordt beperkt. De formulering van het voorontwerp beperkt deze mogelijkheid niet. Op grond het voorontwerp is iemand strafbaar als hij weet of redelijkerwijs moet vermoeden dat handelingen tegen de wil van de ander plaatsvinden. Hiermee stelt het voorontwerp de vraag centraal wat iemand op grond van de feiten en omstandigheden behoorde te weten over de onvrijwilligheid bij de ander. Zoals hierboven al uiteengezet gaat het niet

**Directoraat-Generaal
Rechtspleging en
Rechtshandhaving**
Directie Rechtshandhaving en
Criminaliteitsbestrijding

Datum
5 november 2020

Ons kenmerk
3078574

alleen om expliciete verbale signalen en gedrag van de ander (een 'nee') maar ook om feiten en omstandigheden die aanleiding behoren te geven tot op zijn minst het vermoeden dat de seksuele handelingen mogelijk ongewild zijn.

**Directoraat-Generaal
Rechtspleging en
Rechtshandhaving**
Directie Rechtshandhaving en
Criminaliteitsbestrijding

De leden van de fracties van D66 en GroenLinks stellen met verwijzing naar mijn Volkskrantinterview van 29 september jl. vragen over wat juridisch onder verkrachting valt.

Datum
5 november 2020

Ons kenmerk
3078574

De dwangmiddelen in het huidige artikel 242 Sr, waarin verkrachting strafbaar is gesteld, zijn geweld of een andere feitelijkheid of bedreiging met geweld of een andere feitelijkheid. Naast dwingen door (bedreiging met) geweld - hiervan werden voorbeelden genoemd in het Volkskrantinterview - is dus ook dwingen door (bedreiging met) een feitelijkheid strafbaar. Volgens vaste jurisprudentie van de Hoge Raad is hiervan sprake indien de verdachte opzettelijk een zodanige psychische druk heeft uitgeoefend of het slachtoffer in een zodanige afhankelijkheidssituatie heeft gebracht dat het slachtoffer zich daardoor naar redelijke verwachting niet tegen de handelingen heeft kunnen verzetten, of dat de verdachte het slachtoffer heeft gebracht in een zodanige door hem veroorzaakte (bedreigende) situatie dat het slachtoffer zich naar redelijke verwachting niet aan de handelingen heeft kunnen onttrekken. Voor de dreigingsvarianten geldt dat een gerechtvaardigde vrees aan de zijde van het slachtoffer voor uitvoering van het dreigement dient te bestaan.

De leden van de fractie van D66 vragen om een toelichting op de keuze voor een schuldvariant in het voorontwerp en op de keuze om in hetzelfde artikel een schuld- en opzetvariant op te nemen, hetgeen volgens deze leden ongebruikelijk is in het Wetboek.

Een schuldvariant als ondergrens voor strafrechtelijke aansprakelijkheid vind ik passend bij de sociale norm dat seks vrijwillig behoort te zijn. Hierboven heb ik aangegeven dat de specifieke aard van het verwijt in de schuldvariant kan rechtvaardigen dat in een volgende versie van het wetsvoorstel naast een delict verkrachting een apart schulddelict met een eigen kwalificatie en eigen strafmaximum wordt opgenomen.

De leden van de fractie van GroenLinks vragen of de nieuwe delicten niet even lastig te bewijzen zijn als de huidige delicten.

Als gevolg van de nieuwe delicten verandert er iets in de bewijsvoering. Voor een veroordeling is niet nodig dat er bewijs is van dwang. Er hoeft dus niet bewezen te worden dat een slachtoffer zich heeft verzet of zich niet kon onttrekken aan de seksuele handelingen. Evenmin hoeft bewezen te worden dat het opzet van de verdachte hierop gericht was. In de nieuwe wetgeving is het voldoende voor veroordeling dat de verdachte wist dat het seksuele contact tegen de wil van de ander was. Of, in de schuldvariant, dat hij dit behoorde te weten. Bij seksuele delicten waar verder niemand bij is, kan het bewijs soms lastig te leveren zijn. Dat verandert ook met de nieuwe delicten niet. Maar de lat voor strafbaarheid ligt in de nieuwe wetgeving wel lager dan bij de huidige dwangdelicten. Politie, openbaar ministerie en rechters kunnen zich bij het horen van slachtoffers en verdachten richten op aanwijzingen voor signalen van onvrijwilligheid die het slachtoffer mogelijk heeft afgegeven en die de verdachte eventueel heeft

genegeerd. Steunbewijs, zoals sporen op het lichaam, camerabeelden of WhatsApp berichten, kan het verhaal van een slachtoffer ondersteunen.

De leden van de fracties van GroenLinks en de PvdA stellen verschillende vragen over de voorlichting over seksueel geweld aan jongeren en de aandacht binnen de opleidingen van hulpverleners voor de verschillende varianten van verkrachting.

Het kabinet deelt de opvatting van de PvdA dat in opleidingen van hulpverleners blijvende aandacht moet zijn voor de kennis uit wetenschappelijk onderzoek over de reacties van het lichaam tijdens seksueel geweld. Tonische immobiliteit en niet reageren is namelijk een van de redenen waarom slachtoffers zichzelf vaak veel verwijten maken. En dat terwijl uit onderzoek bekend is dat het een normale reactie is op doodsangst. Het zelfverwijt weerhoudt slachtoffers er vaak van om op tijd professionele hulp te zoeken en vergroot tegelijk de kans om binnen korte tijd PTSS te ontwikkelen. Het is mede daarom van groot belang dat hulpverleners over adequate kennis beschikken en die toepassen bij de hulpverlening. Bij het CSG en in de GGZ werken professionals die over deze specifieke kennis beschikken. Maar ook binnen alle Veilig Thuis-organisaties is kennis van seksueel misbruik aanwezig. Een aantal Veilig Thuis-organisaties hebben ook een aanpak gerealiseerd met de keten (zedenrecherche, CSG en slachtofferhulp, OM). Door opleiding van nieuwe medewerkers en nascholing van bestaande hulpverleners wordt kennis ook geborgd.

Verspreiding van kennis en voorlichting van een groter publiek is blijvend nodig om reacties van de omgeving te voorkomen omdat die zelfverwijten en de schuld- en schaamtegevoelens bij slachtoffers vaak alleen maar versterken. Slachtoffers hebben juist behoefte aan een veilige omgeving waarvan zij hulp en steun kunnen verwachten en waarin zij durven te vertellen wat hen is overkomen. Dat is vaak het begin van de weg om de juiste professionele hulp te vinden. Een eerste aanzet wordt gegeven door de start van de meerjarige overheids campagne Wat kan mij helpen van de Minister voor Rechtsbescherming.

Maar tegengaan van seksueel geweld begint bij jongeren in het onderwijs. Scholen zijn verplicht om aandacht te besteden aan seksualiteit en bewust (leren) omgaan met eigen wensen en grenzen en die van de ander. Vanuit het Ministerie van OCW loopt een aantal initiatieven. In de alliantie Act4Respect van Rutgers en Atria wordt geprobeerd samen met jongeren gelijkwaardige relaties tussen jonge vrouwen en mannen te bereiken waarin geen ruimte is voor fysiek, seksueel of cybergeweld. Er worden in dat kader interventies ontwikkeld, kennis bevordert bij professionals en een sociale normcampagne gericht op jongeren. Ook heeft Movisie met subsidie van het Ministerie van OCW de methodiek «Ik ben van mij!» ontwikkeld. Deze methodiek richt zich op jongeren om positief seksueel gedrag te bevorderen, bewustzijn te ontwikkelen van eigen wensen en grenzen en op het (h)erkennen van de wensen en grenzen van een ander. Ook richt het zich op het verlagen van het risico op het meemaken of vertonen van seksueel grensoverschrijdend gedrag. Ook subsidieert OCW het «Deltaplan» van Emancipator. Dit is een brede maatschappelijke beweging van organisaties, die jongens en mannen betreft bij de strijd tegen geweld tegen vrouwen. De activiteiten bestaan o.a. uit trainingen en een campagne waarin mannen zich uitspreken tegen geweld tegen vrouwen.¹

**Directoraat-Generaal
Rechtspleging en
Rechtshandhaving**
Directie Rechtshandhaving en
Criminaliteitsbestrijding

Datum
5 november 2020

Ons kenmerk
3078574

¹ Zie ook TK 2019-2020, 31 015 nr. 202

Strafbaarstelling van seksuele intimidatie

De leden van de fracties van CDA en GroenLinks vragen of het niet passender is om non-verbale en fysieke seksuele intimidatie (artikelen 151e en 151f van het voorontwerp) aan te merken als seksuele misdrijven, gezien de aard en ernst van deze praktijken. De leden van de D66-fractie vragen om een toelichting op de keuze om seksuele intimidatie alleen strafbaar te stellen als dat in de openbare ruimte gebeurt.

**Directoraat-Generaal
Rechtspleging en
Rechtshandhaving**
Directie Rechtshandhaving en
Criminaliteitsbestrijding

Datum
5 november 2020

Ons kenmerk
3078574

De gedachte achter het aanmerken van de nieuwe delicten non verbale seksuele intimidatie en fysieke seksuele intimidatie is de evidente relatie met de openbare orde: deze wangedragingen van seksuele aard vormen een belemmering voor eenieder om zich vrij te bewegen in de openbare ruimte en verschoond te blijven van dergelijke aantastingen van de seksuele waardigheid. Seksuele intimidatie in de openbare ruimte heeft nu geen duidelijke plaats in het Wetboek van Strafrecht, terwijl mensen dit gedrag wel als overlastgevend en schadelijk ervaren. Het voorontwerp vult deze leemte op. De nieuwe strafbaarstellingen zien op overlastgevend en opdringerig gedrag dat tot doel heeft te intimideren. Bij seksueel wangedrag in niet voor het publiek toegankelijke ruimtes, zoals op een kantoorplek, zal in het algemeen sprake zijn van naar aard en ernst ernstiger handelingen, die nu al strafbaar zijn en ook in het voorontwerp strafbaar worden gesteld. Hierbij valt te denken aan delicten als aanranding of seksueel misbruik binnen een afhankelijkheidsrelatie.

In de consultatieronde over het voorontwerp is aandacht gevraagd voor de seksuele component in seksueel intimiderend gedrag. In verschillende adviezen is geadviseerd tot strafbaarstelling als seksueel misdrijf over te gaan, met name als het gaat om fysieke seksuele intimidatie. Ook is geadviseerd het bestanddeel "openbare ruimte" nader te verduidelijken. Deze aspecten worden betrokken bij het opstellen van een volgende versie van het wetsvoorstel. Ook zal binnenkort nog een rondetafelbijeenkomst met betrokken organisaties plaatsvinden over seksuele intimidatie, waarin een nadere fenomeenverkenning zal plaatsvinden. De inzichten die hieruit naar voren komen worden meegenomen bij het opstellen van een volgende versie van het wetsvoorstel.

De leden van de fracties van D66 en GroenLinks vragen wat de keuze voor strafbaarstelling van seksuele intimidatie als misdrijf tegen de openbare orde betekent voor de opsporing en vervolging en de bejegening van slachtoffers door de politie.

De wettelijke categorisering van misdrijven in het Wetboek van Strafrecht staat los van de organisatorische inbedding in de strafrechtketen. Als seksuele intimidatie in de strafwet wordt aangemerkt als misdrijf tegen de openbare orde brengt dit niet automatisch mee dat de opsporing hiervan niet kan worden belegd bij de zedenteams van politie. Het staat de politie vrij om in het kader van de implementatie van de nieuwe wetgeving hierover zelf een keuze te maken. In de beantwoording van de vragen t.a.v. het Inspectierapport naar de taakuitvoering van zedenrechercheurs en hun bejegening van slachtoffers ga ik dieper op deze rol in.

Strafbaarstelling van sekschatting

De leden van de fracties van VVD en SP vragen wat de strafbaarstelling van het stelselmatig seksueel communiceren met kinderen op een voor kinderen schadelijke wijze (sexchatting) precies inhoudt.

**Directoraat-Generaal
Rechtspleging en
Rechtshandhaving**
Directie Rechtshandhaving en
Criminaliteitsbestrijding

Datum
5 november 2020

Ons kenmerk
3078574

De strafbaarstelling van sekschatting ziet op gedragingen in een voorfase van daadwerkelijk seksueel misbruik en heeft betrekking op niet leeftijdsconforme seksuele communicatie met kinderen die hun seksuele ontwikkeling doorkruist. Het seksualiserend benaderen van kinderen is de afgelopen tijd in omvang en indringendheid toegenomen. Het online seksueel stalken of seksueel inkapselen van een kind gaat vaak heel snel en kan soms maanden of jaren voortduren. Het kind wordt daarbij in een belevingswereld getrokken waar het nog niet hoort en wordt daarbij gedwongen dit verborgen te houden en telkens online te komen. Tijdens het contact wordt bijvoorbeeld van kinderen verlangd seksuele fantasieën te verzinnen en beschrijven. Seksualiserende benadering van kinderen is op zichzelf gezien al schadelijk voor kinderen, omdat hierdoor hun seksuele ontwikkeling wordt doorkruist. Maar het kan ook een drempelverlagend effect hebben richting seksueel misbruik van kinderen, online dan wel offline. In het voorontwerp wordt strafbaar het stelselmatig mondeling of schriftelijk seksueel benaderen van een persoon beneden de leeftijd van zestien of een persoon die zich als zodanig voordoet op een wijze die schadelijk te achten is voor personen die nog niet de leeftijd van zestien jaren hebben bereikt. Met het bestanddeel "mondeling of schriftelijk seksueel benadert" wordt tot uitdrukking gebracht dat de strafbaarstelling betrekking heeft op communicatie van seksuele aard. Hierbij kan worden gedacht aan online chatten met kinderen met een seksuele inhoud of het voeren van seksuele telefoongesprekken. Via het bestanddeel "stelselmatig" wordt tot uitdrukking gebracht dat de strafbaarstelling betrekking heeft op communicatie met een indringend karakter. Met het bestanddeel "op een wijze die schadelijk te achten is voor personen beneden de leeftijd van zestien" wordt het onrechtmatige karakter van het gedrag tot uitdrukking gebracht. Hieronder valt niet leeftijdsconform gedrag waardoor de seksuele ontwikkeling van kinderen onder de leeftijd van zestien jaren in zijn algemeenheid kan worden geschaad.

De leden van de CDA-fractie constateren dat het voorontwerp strafbaar stelt het stelselmatig op seksuele wijze communiceren met kinderen. Deze leden geven aan elke vorm van communiceren op seksuele wijze met kinderen als laakbaar en strafbaar te achten. Zij hebben gevraagd waarom is gekozen voor een stelselmatig karakter als voorwaarde voor strafbaarheid en vragen in het verlengde daarvan welke ruimte er is om de strafbaarstelling van eenmalig contact te bewerkstelligen.

Met het bestanddeel stelselmatig wordt beoogd tot uitdrukking te brengen dat voor strafbaarheid vereist is dat de communicatie een indringend karakter heeft: er dient sprake te zijn van een bepaalde intensiteit, duur en/of frequentie. In de advisering over het voorontwerp is naar voren gebracht dat uit praktijkervaring blijkt dat in veel gevallen het inkapselen van een kind al binnen één gesprek kan plaatsvinden. Dit aspect wordt betrokken bij het opstellen van een volgende versie van het wetsvoorstel.

Overige onderwerpen

Openbare ordemisdrijven

De leden van de fractie van D66 vragen toe te lichten waarom bij de plaatsbepaling van de artikelen 151d t/m 151k in het voorontwerp het openbare orde-aspect zwaarder heeft meegewogen dan het aspect van de seksuele grensoverschrijding.

Het voorontwerp voegt acht misdrijven tegen de openbare orde toe aan het Wetboek van Strafrecht. Het betreft achtereenvolgens aanstootgevend gedrag (artikel 151d), (non)verbale seksuele intimidatie (artikel 151e), fysieke seksuele intimidatie (artikel 151f), pornografie (artikel 151g), een schadelijke visuele weergave vertonen aan kinderen onder de leeftijd van zestien (artikel 151h), iemand dronken maken (artikel 151i), dierenpornografie (artikel 151j) en seksuele handelingen plegen met een dier (artikel 151k). De gedachte hierachter was dat het misdrijven betreft waarmee een strafwaardige inbreuk op de seksuele waardigheid of seksuele privacy wordt gemaakt of waardoor de algemene fatsoensnormen worden aangetast. Bij de kernbepalingen – aanstootgevend gedrag, non verbale seksuele intimidatie en fysieke seksuele intimidatie – die aan Titel worden toegevoegd, is de relatie met de openbare orde evident: de wangedragingen van seksuele aard vormen een belemmering voor eenieder om zich vrij te bewegen in de openbare ruimte en verschoond te blijven van dergelijke aantastingen van de seksuele waardigheid. Bij de overige delicten is van directe relatie met de openbare orde niet echt sprake maar in die gevallen heeft vooral het aspect van ‘strijd met de algemene fatsoensnormen’ bij de plaatsbepaling veel gewicht in de schaal gelegd. In de consultatieronde over het voorontwerp is in beginsel positief gereageerd op de voorgestelde nieuwe wettelijke structuur met een onderscheid tussen seksuele misdrijven en misdrijven tegen de openbare orde. Wel is in verschillende reacties geadviseerd met betrekking tot een aantal delicten deze aan te merken dan wel te handhaven als seksuele misdrijven. Dit aspect wordt betrokken bij het opstellen van een volgende versie van het wetsvoorstel.

De leden van de fracties van CDA en D66 stellen verschillende vragen over het delict schennispleging. De leden van de D66-fractie wijzen erop dat politie en OM hebben aangegeven dat zij schennispleging graag opgenomen zouden zien in de Titel Seksuele Misdrijven, zodat hieraan meer gespecialiseerde aandacht kan worden besteed omdat aangiftes dan niet meer per bij ‘blauw’ terecht zouden komen maar bij de zedenrecherche. De leden van de fracties van CDA en D66 vragen of het mogelijk is schennispleging als feit aan te wijzen waarvoor voorlopige hechtenis kan worden toegepast zodat de opsporingsdiensten gebruik kunnen maken van bijzondere opsporingsbevoegdheden.

In de consultatieronde over het voorontwerp is naar voren gekomen dat schennispleging op het eerste gezicht een relatief licht delict lijkt, maar dat de achterliggende seksuele problematiek groot kan zijn, waardoor er kans is op recidive en soms ook het plegen van zwaardere delicten. Ook is naar voren gebracht dat er nu soms veel inzet nodig is om te komen tot een heterdaad aanhouding. In het licht hiervan zullen bij het opstellen van een volgende versie van het wetsvoorstel de aard en ernst van het delict schennispleging, alsmede het aanmerken hiervan als misdrijf tegen de openbare orde, opnieuw worden bezien.

**Directoraat-Generaal
Rechtspleging en
Rechtshandhaving**
Directie Rechtshandhaving en
Criminaliteitsbestrijding

Datum
5 november 2020

Ons kenmerk
3078574

Tevens zal worden bezien welke opsporingsmogelijkheden passend zijn, gelet op de aard en ernst van het delict.

De leden van de fractie van D66 vragen toe te lichten waarom in artikel 151h van het voorontwerp (het tonen van schadelijke visuele weergaven aan een minderjarige) geen exceptie wordt gemaakt voor de situatie waarin leeftijdsgenoten elkaar in een gelijkwaardige situatie seksueel getinte of gewelddadige beelden laten zien.

Artikel 151h is de rechtsopvolger van het huidige artikel 240a Sr en stelt het verstrekken, aanbieden of vertonen aan kinderen beneden de leeftijd van zestien jaar van een schadelijke visuele weergave of een schadelijk voorwerp strafbaar. Het 'schadelijkheids criterium' houdt in dat visuele weergaven of voorwerpen met een seksuele en/of gewelddadige inhoud of strekking in het algemeen voor personen jonger dan zestien jaar schadelijk zijn te achten. Schade bij het specifieke slachtoffer hoeft niet te worden bewezen. In het licht van het algemene karakter van het schadelijkheids criterium is bij het opstellen van het voorontwerp de opname van een strafuitsluitingsgrond voor jongeren onderling niet overwogen. Daarbij komt dat deze strafbepaling in de praktijk vooral fungeert als wettelijke basis voor de zelfregulering van de audiovisuele branche inzake het toelatingsbeleid van kinderen in bioscopen en de verkoop of verstrekking van mediaproducties aan kinderen (Kijkwijzer).

De leden van de fractie van D66 vragen in hoeverre bij de gekozen bewoordingen van de artikelen 151j (dierenpornografie) en 151k (seksuele handelingen met dier) van het voorontwerp rekening is gehouden met het feit dat in de veterinaire sector en de veehouderij het soms noodzakelijk is dat een mens seksuele handelingen verricht bij een dier. Zij geven in overweging in de delictomschrijving de term wederrechtelijk op te nemen en in de toelichting de ontuchtige intentie van de dader centraal te stellen.

Ontucht met dieren en dierenpornografie zijn in 2010 strafbaar gesteld vanuit de gedachte dat de integriteit van dieren een rechtens te respecteren belang is en dat seksuele contacten tussen mens en dier in strijd zijn met de goede zeden. In de memorie van toelichting op het voorontwerp wordt hiernaar verwezen. Onder seksuele handelingen wordt verstaan handelingen van seksuele aard die een inbreuk op de fysieke integriteit van een dier maken. Het is uitdrukkelijk niet de bedoeling van het voorontwerp om noodzakelijke handelingen, zoals medische handelingen, bij een dier strafbaar te stellen. In de consultatieronde over het voorontwerp is gesuggereerd dit verduidelijken. Dit aspect zal worden betrokken bij het opstellen van een volgende versie van het wetsvoorstel.

Seksueel misbruik van functioneel afhankelijke personen en geestelijk en lichamelijk onmachtige personen

De leden van de fractie van D66 stellen dat in de delictomschrijving van artikel 242 (seksuele interactie met functioneel afhankelijke personen) van het voorontwerp waarin de normatieve term 'ontuchtige handelingen' is vervangen is door de neutrale term 'seksuele handelingen' een wijf net wordt uitgegoid, waarin kwesties als wederzijdse instemming of een therapeutisch doel geen rol spelen en vragen in hoeverre dit beoogd en/of voorzien is.

**Directoraat-Generaal
Rechtspleging en
Rechtshandhaving**
Directie Rechtshandhaving en
Criminaliteitsbestrijding

Datum
5 november 2020

Ons kenmerk
3078574

De strafbaarstelling in artikel 242 beoogt mensen te beschermen tegen misbruik van het psychisch overwicht van de hulpverlener, misbruik van de ontstane afhankelijke positie of misbruik van het gewonnen vertrouwen. Hiermee wordt aangesloten bij de norm dat bij het verrichten van seksuele handelingen met iemand in het kader van een zorg- of behandelrelatie over het algemeen geen sprake is van vrijwilligheid en gelijkwaardigheid. Uitzonderingssituaties laten zich, in de gevallen van ongelijke verhoudingen waarop het voorgestelde artikel 242 ziet, niet licht denken.

**Directoraat-Generaal
Rechtspleging en
Rechtshandhaving**
Directie Rechtshandhaving en
Criminaliteitsbestrijding

Datum
5 november 2020

Ons kenmerk
3078574

De leden van de fractie van D66 vragen om een toelichting op de verhoging van de maximumstraffen in artikel 243 van het voorontwerp (seksuele interactie met geestelijk of lichamelijk onmachtige personen), die gelijkkluidend zijn aan de strafmaxima voor aanranding en verkrachting. Zij vragen hoe dit artikel zich verhoudt tot het nieuwe artikel 239 van het voorontwerp waarin seks tegen de wil wordt strafbaar gesteld en waarom het seksueel binnendringen van iemand van wie je weet dat hij of zij dat niet wil in het voorontwerp minder strafwaardig wordt geacht dan het binnendringen van iemand van wie je niet weet wat de wil is. Voorts vragen deze leden of tonische immobiliteit of 'freezing' valt onder lichamelijke onmacht als bedoeld in dit artikel.

Het verschil in strafmaximum tussen de artikelen 239 en 243 van het voorontwerp hangt samen met de lichtere voorwaarden voor strafbaarheid in artikel 239. In artikel 239 wordt naast opzettelijk handelen tegen de wil ook het redelijkerwijs vermoeden dat er tegen de wil van een ander wordt gehandeld strafbaar gesteld. Met lichamelijke onmacht wordt bedoeld op een toestand van fysieke weerloosheid die zijn oorzaak vindt in een bij het slachtoffer bestaand lichamelijk onvermogen tot handelen. Dit bestanddeel is onderdeel van het bestaande artikel 243 Sr en heeft betrekking op een toestand waarin de weerloosheid van "binnenuit" komt en iemand geen macht heeft over zijn ledematen. Dit kan blijkens de jurisprudentie een lichamelijke handicap zijn, maar dit kan ook het gevolg zijn van een gebrekkig bewustzijn door hypnose, sterke drank, drugs of een verdoving. Mij zijn geen gevallen bekend in de jurisprudentie over artikel 243 Sr waarin tonische immobiliteit als lichamelijke onmacht is aangemerkt. Hierbij is mogelijk nog relevant dat tonische immobiliteit doorgaans een reactie is op de seksuele benadering van de initiator, terwijl dat in de situaties van het huidige artikel 243 Sr niet het geval hoeft te zijn.

Seksueel misbruik van kinderen

De leden van de fractie van D66 vinden het opvallend dat het strafmaximum in artikel 245 van het voorontwerp (seksuele interactie met 16- tot 18-jarigen) waarbij misbruik wordt gemaakt van situaties van gezag, zorg, opvoeding, misleiding en kwetsbaarheid lager is dan het strafmaximum in artikel 243 van het voorontwerp. Zij vragen waarom dit minder laakbaar en strafwaardig is dan de situatie van artikel 243 van het voorontwerp, waarin geen pressiemiddelen worden gebruikt, te meer nu het in artikel 245 van het voorontwerp gaat om minderjarigen en er evenzeer misbruik wordt gemaakt van een situatie van verminderde weerbaarheid.

Onder de reikwijdte van artikel 245, eerste en tweede lid, van het voorontwerp vallen situaties waarin misbruik wordt gemaakt van een afhankelijkheidsrelatie tussen pleger en het kind. Het gebruik van dwangmiddelen is strafbaar gesteld in het derde en vijfde lid. Hieraan zijn hogere strafmaxima verbonden, die

overeenkomen met de strafmaxima van artikel 243 van het voorontwerp. Met het verschil in strafmaxima tussen artikel 243, eerste lid, en artikel 245, eerste en tweede lid, wordt tot uitdrukking gebracht dat het bewust misbruik maken van een slachtoffer in (een absoluut) weerloze toestand een ernstiger verwijt betreft. De leden van de fractie van D66 constateren een zekere overlap tussen artikel 245, derde en vijfde lid, van het voorontwerp en de artikelen 240 (aanranding) en 241 (verkrachting) en vragen om een toelichting hierop. Voorts vragen zij waarom ten aanzien van de omschrijving van de dwangmiddelen in artikel 245 van het voorontwerp voor een andere formulering is gekozen dan in de artikelen 240 en 241 en in het bijzonder op de keuze om 'bedreigingen' in het meervoud te zetten. Voorts vragen deze leden waarom in artikel 245, derde en vijfde lid, van het voorontwerp niet is gekozen voor een hoger strafmaximum dan in de artikelen 240 en 241, gezien het feit dat het om minderjarige slachtoffers gaat. Met artikel 245, derde en vijfde lid, wordt artikel 3, vijfde lid, onder iii en zesde lid, van de Richtlijn 2011/93/EU van het Europees Parlement en de Raad van 13 december 2011 ter bestrijding van seksueel misbruik en seksuele uitbuiting van kinderen en kinderpornografie, en ter vervanging van Kaderbesluit 2004/68/JBZ van de Raad, PbEU L 335/1 (hierna: richtlijn 2011/93/EU) omgezet in de Nederlandse rechtsorde. De richtlijn draagt de lidstaten op het aangaan van seksuele handelingen met een kind waarbij gebruikt wordt gemaakt van dwang, geweld of bedreigingen en een kind middels dwang, geweld of bedreigingen aan te zetten tot seksuele handelingen met een derde strafbaar te stellen en te bestraffen met een minimale maximumgevangenisstraf van vijf jaren indien het kind seksueel meerderjarig is.

Met de leden van D66 ben ik van mening dat sprake is van enige overlap tussen de delicten aanranding en verkrachting en artikel 245 van het voorontwerp. Niettemin geef ik er de voorkeur aan, met het oog op een effectieve en herkenbare implementatie van het Europees recht, de richtlijnbevestiging wat betreft de bescherming van seksueel meerderjarige kinderen afzonderlijk om te zetten in de strafwetgeving. Om die reden heb ik er eveneens voor gekozen wat betreft de formulering van de strafbepaling zo dicht mogelijk bij de tekst van de richtlijn te blijven. Dit verklaart de andere formulering en het gebruik van het woord bedreigingen in meervoud. Deze wijze van implementatie maakt het tevens mogelijk om de met de strafbaarstelling samenhangende regels uit de richtlijn, zoals de strafverzwarende omstandigheden uit artikel 9 van de richtlijn 2011/93/EU, op eenduidige en herkenbare wijze te implementeren. Dit is gebeurd in artikel 251 van het voorontwerp. Wat betreft de strafmaxima is in het voorontwerp aangesloten bij de strafmaxima voor aanranding en verkrachting. In de consultatieronde over het voorontwerp is geadviseerd om de strafmaxima voor aanranding en verkrachting te verhogen voor situaties waarin sprake is van een minderjarig slachtoffer. Bij het opstellen van een volgende versie van het wetsvoorstel zullen de verschillende strafmaxima opnieuw worden bezien.

De leden van de fractie van D66 vragen zich af of door het toevoegen van het bestanddeel 'bedoeld voor een publiek' in artikel 250 van het voorontwerp geen lacune is ontstaan en vragen op welke wijze en in hoeverre de situatie uit het huidige artikel 248c Sr, waarin iemand aanwezig is bij strafbare/ontuchtige seksuele handelingen met een minderjarige die niet voor een publiek bestemd zijn, nog gedekt is in het voorontwerp.

**Directoraat-Generaal
Rechtspleging en
Rechtshandhaving**
Directie Rechtshandhaving en
Criminaliteitsbestrijding

Datum
5 november 2020

Ons kenmerk
3078574

De strafbaarstelling in artikel 250 van het voorontwerp heeft betrekking op het bijwonen van een kinderpornografische voorstelling. De aard van het verwijt is het voordeel trekken uit een misbruiksituatie die door een ander is gecreëerd en het in stand houden van de markt voor kindermisbruik door het stimuleren van de vraag naar kindermisbruik. Met deze bepaling wordt uitvoering gegeven aan de artikelen 2, onder e, en 4, vierde lid, van de richtlijn 2011/93/EU. Hierin wordt de lidstaten opgedragen het opzettelijk bijwonen van pornografische voorstellingen waaraan een kind deelneemt strafbaar te stellen en te bestraffen met een minimale maximumgevangenisstraf van ten minste twee jaren indien het kind nog niet seksueel meerderjarig is en van ten minste één jaar als het kind seksueel meerderjarig is.

Het aanwezig zijn bij seksuele handelingen met een minderjarige die niet voor een publiek zijn bestemd is gedekt via de artikelen 245-247 van het voorontwerp. Hierin wordt onder meer strafbaar gesteld het laten verrichten van seksuele handelingen door een kind met zichzelf of met een derde en het laten ondergaan van een kind van seksuele handelingen door een derde onder bedreiging van hetzelfde strafmaximum of hogere strafmaxima dan het strafmaximum in artikel 250.

De leden van de fractie van D66 stellen verschillende vragen over de uitleg van artikel 251 van het voorontwerp (strafverzwaringen voor seksuele misdrijven gepleegd tegen kinderen). Ten eerste vragen deze leden zich af wat de reikwijdte is van 'ernstige geweldpleging' in artikel 251, eerste lid, en hoe die term zich verhoudt tot 'geweld' in artikel 251, vijfde lid. Ten tweede vragen deze leden naar de reikwijdte van de term 'ernstige schade', of deze term zowel immateriële als materiële schade omvat en hoe dat zich verhoudt tot 'zwaar lichamelijk letsel' in artikel 251, vijfde lid. Ten derde vragen zij om een toelichting op de 'bijzonder kwetsbare positie' en in hoeverre de opsomming van situaties in de memorie van toelichting op dit punt uitputtend is. Tot slot wordt gevraagd wat de reikwijdte is van het begrip 'dwang' in artikel 251, vierde lid, van het voorontwerp en of dit gelijk is aan de dwang die bedoeld wordt in artikel 284 Sr.

Deze vragen van de leden van de D66-fractie hebben betrekking op strafverzwarende omstandigheden die hun oorsprong hebben in artikel 9 van de richtlijn 2011/93/EU. Deze richtlijn is in 2014 geïmplementeerd in de Nederlandse wet- en regelgeving. In het WODC-onderzoek *Herziening van de zedendelicten? (Herziening van de zedendelicten? Een analyse van Titel XIV, Tweede Boek, Wetboek van Strafrecht met het oog op samenhang, complexiteit en normstelling, K. Lindenberg, A.A. van Dijk, Rijksuniversiteit Groningen, WODC, 2016)* is geconstateerd dat er uiteenlopende onduidelijkheden zijn over de inhoud van de strafverzwaringen. Met het oog op een effectieve en herkenbare implementatie van het Europees recht is er in het voorontwerp voor gekozen wat betreft de formulering van de strafverzwaringen zo dicht mogelijk bij de bewoordingen van de richtlijn te blijven.

De formulering van de strafverzwaringen in artikel 251, eerste lid, onderdeel c, is hiervan een voorbeeld. Dit is de opvolger van het huidige artikel 248, vijfde lid. Hiermee wordt uitvoering gegeven aan artikel 9, onderdeel g, van de richtlijn 2011/93/EU. De term "het feit is voorafgegaan, vergezeld of gevolgd van geweld" is vervangen door "het feit vergezeld gaat met ernstige geweldpleging of de betrokken persoon ernstige schade berokkent". Mede gelet op de constatering in het WODC-onderzoek dat niet duidelijk in welke zin het bestanddeel "geweld" in het huidige artikel 248, vijfde en zesde lid, is gebezigd en in hoeverre hiermee

**Directoraat-Generaal
Rechtspleging en
Rechtshandhaving**
Directie Rechtshandhaving en
Criminaliteitsbestrijding

Datum
5 november 2020

Ons kenmerk
3078574

uitdrukking gegeven wordt aan artikel 3, vijfde lid, onder iii, van de richtlijn, is ervoor gekozen om nauw aansluiting te zoeken bij terminologie in artikel 9, onderdeel g, van richtlijn 2011/93/EU. Daarbij geldt ten eerste dat 'ernstige geweldpleging' van artikel 251, eerste lid, niet in alle gevallen hoeft te leiden tot 'zwaar lichamelijk letsel' als bedoeld in artikel 251, vijfde lid. Ten tweede bestrijkt de term 'ernstige schade' ook meer dan alleen 'zwaar lichamelijk letsel'.

Voorstelbaar is dat dit ook aantoonbare psychische schade kan omvatten.

Met betrekking tot het begrip 'bijzonder kwetsbare positie' worden opgemerkt dat artikel 251, derde lid, voortbouwt op het huidige artikel 248, derde lid, Sr. Hierin wordt het begaan van een feit met een persoon in een bijzonder kwetsbare situatie als strafverzwarend aangemerkt. In dat geval kan de wettelijk bepaalde gevangenisstraf met een derde worden verhoogd. Met de nieuwe redactie wordt nauwer aangesloten bij de terminologie in artikel 9, onder a, van de richtlijn 2011/93/EU, dat het plegen van het strafbare feit jegens een kind in een bijzondere kwetsbare situatie, zoals een kind met een geestelijke of lichamelijke handicap, in een toestand van afhankelijkheid of in een staat van lichamelijk of geestelijk onvermogen strafbaar stelt. Uit overweging 22 van de Preambule bij de richtlijn volgt dat in het kader van de richtlijn onder lichamelijk of geestelijk onvermogen tevens het lichamelijk of geestelijk onvermogen dient te worden verstaan dat wordt veroorzaakt door de invloed van alcohol en drugs. Volgens het WODC-onderzoek blijkt uit deze bronnen dat onder "bijzonder kwetsbare situatie" in de zin van de richtlijn in ieder geval wordt verstaan: (1) een geestelijke of lichamelijke handicap, (2) een toestand van afhankelijkheid, (3) een staat van lichamelijk of geestelijk onvermogen, waaronder een lichamelijk of geestelijk onvermogen veroorzaakt door de invloed van drugs en alcohol. Deze opsomming heeft geen limitatief karakter.

Het vierde lid van artikel 251 van het voorontwerp is de opvolger van het huidige artikel 248f Sr. Onder het gebruik van dwang in de zin dit artikellid wordt hetzelfde verstaan als "dwang" in artikel 248f Sr. En niet hetgeen – zoals de leden van de fractie van D66 vragen – de gehele delictomschrijving van artikel 284 Sr daaronder verstaat. Beide artikelen geven uitvoering aan artikel 3, vijfde lid, onder iii) van de richtlijn 2011/93/EU. Dit richtlijnartikel verplicht de lidstaten tot strafbaarstelling van het een kind door dwang, geweld of bedreiging aanzetten tot het plegen van seksuele handelingen met een derde.

De leden van de fractie van ChristenUnie merken op dat seksueel misbruik van kinderen ook kan plaatsvinden in gevallen waar betaling voor seksuele diensten plaatsvindt. Deze leden vragen of in de nieuwe wetgeving naast een expliciete strafbaarstelling van het kopen van seks van zestien- en zeventienjarigen- ook een expliciete strafbaarstelling van het kopen van seks van iemand van vijftien jaar of jonger komt.

Betaalde seks met kinderen beneden de leeftijd van zestien jaren is in het voorontwerp niet als afzonderlijk misdrijf strafbaar gesteld. Seksueel misbruik van zestienminners is altijd strafbaar, ongeacht of er sprake is van betaling. Wel kan deze omstandigheid binnen de (hoge) wettelijke strafmaxima voor seksueel misbruik van zestienminners worden meegenomen door het Openbaar Ministerie bij de strafeis en door de rechter bij de strafoplegging. In de consultatieronde over het voorontwerp is naar voren gebracht dat ook bij zestienminners het betalingsaspect (als strafverzwappende omstandigheid) wettelijk geëxpliciteerd zou moeten worden. Dit punt zal worden betrokken bij het opstellen van een volgende versie van het wetsvoorstel.

**Directoraat-Generaal
Rechtspleging en
Rechtshandhaving**
Directie Rechtshandhaving en
Criminaliteitsbestrijding

Datum
5 november 2020

Ons kenmerk
3078574

Tot slot vragen de leden van de ChristenUnie-fractie op welke termijn de Kamer de Wet regulering sekswerk kan verwachten. Zij brengen hierbij de toezegging van de minister-president in herinnering bij de Algemene politieke beschouwingen van 2019 dat de wet in het eerste kwartaal van 2020 bij de Tweede Kamer zou worden ingediend. Genoemde leden spreken hun grote teleurstelling uit dat dit tot op heden nog niet is gebeurd.

**Directoraat-Generaal
Rechtspleging en
Rechtshandhaving**
Directie Rechtshandhaving en
Criminaliteitsbestrijding

Datum
5 november 2020

Ons kenmerk
3078574

In het wetsvoorstel regulering sekswerk wordt voorzien in een leeftijdsverhoging voor prostituees: prostituees jonger dan 21 jaar komen niet in aanmerking voor een prostitutievergunning. Momenteel ligt het wetsvoorstel ter advisering bij de Raad van State.

Tot besluit

De strafrechtelijke normstelling over seksueel grensoverschrijdend gedrag is een onderwerp dat iedereen in Nederland raakt. Daarom is het belangrijk dat we hierover met elkaar het debat voeren en blijven voeren. De grote aandacht van uw Kamer voor dit onderwerp en de vele fundamentele vragen van de leden van de fracties over het voorontwerp leveren een waardevolle bijdrage aan de verbetering van de kwaliteit van de nieuwe wetgeving. Mijn ministerie is graag bereid na de start van de (internet)consultatie over de nieuwe versie van het wetsvoorstel seksuele misdrijven wederom een technische briefing te organiseren voor uw Kamer over deze nieuwe wetgeving en daarbij ook juristen uit de strafrechtpraktijk te betrekken.

Aanpak online kindermisbruik en kindersekstoerisme

De leden van de fracties van VVD, CDA, SP en GroenLinks vragen naar de lijst van hostingbedrijven waar kinderporno op servers staat en vragen naar het 'namen and shamen' in dit kader.

Op 8 oktober 2020 heeft u een brief van mij ontvangen over hostingbedrijven en kinderpornografisch beeldmateriaal. In de bijlage bij deze brief vindt u het rapport "CSAM hosting monitor" van de Technische Universiteit Delft, waarin de problematiek van kinderpornografisch beeldmateriaal in het hostinglandschap scherp staat verwoord en cijfermatig onderbouwd, inclusief namen van hostingbedrijven. In mijn brief noem ik twee bedrijven waarover ik grote twijfel heb of ze daadwerkelijk meedoen aan de gezamenlijke aanpak van online seksueel kindermisbruik.

De leden van de fracties van CDA en GroenLinks zijn daarbij benieuwd naar het effect van de brieven die in juni aan hosters zijn verzonden.

Naar aanleiding van de brieven heeft een aantal hostingbedrijven klanten (domeinen) afgestoten. Ook steeg het aantal domeinen dat aangesloten werd op de HashCheckService flink, evenals het aantal checks en hits van dit instrument. Verder deed zich een daling voor in het aantal meldingen dat het Meldpunt Kinderporno ontving. Dit kan meer oorzaken hebben, maar ik acht het waarschijnlijk dat ook de HashCheckService hierin een aandeel heeft. In de brief van 8 oktober met achterliggende rapportage staat dit verder toegelicht.

Over de HashCheckService vragen de leden van de VVD en GroenLinks hoe voorkomen wordt dat legaal beeldmateriaal ten onrechte als kinderpornografisch beeldmateriaal wordt aangemerkt. En de leden van GroenLinks vragen of voorzien

is in een nadere beoordeling voor het beeldmateriaal dat bedrijven volautomatisch aanmerken als kinderpornografisch beeldmateriaal en van hun servers verwijderen. Daarnaast vragen de leden van de VVD of aan dit instrument kan worden toegevoegd dat afbeeldingen daadwerkelijk worden verwijderd zodat daadwerkelijk opvolging wordt gegeven aan de melding.

**Directoraat-Generaal
Rechtspleging en
Rechtshandhaving**
Directie Rechtshandhaving en
Criminaliteitsbestrijding

Datum
5 november 2020

Ons kenmerk
3078574

Met een aansluiting op de HashCheckService kunnen bedrijven de door hun gemaakte hashcodes (digitale vingerafdrukken van kinderpornografisch beeldmateriaal) vergelijken met de hashcodes van de database van de HashCheckService. Alleen bij een match tussen een code uit de database en een plaatje op de server geeft het instrument een hit. De database die de HashCheckService gebruikt, is door rechercheurs van de Nederlandse politie gevuld. Daarnaast zijn inmiddels ook de databases van Europol en de Amerikaanse evenknie van het EOKM, te weten NCMEC, aangesloten. De databases van beide politiediensten zijn slachtofferdatabases en bevatten hashcodes van afbeeldingen die bij afgeronde onderzoeken naar seksueel misbruik van kinderen naar voren zijn gekomen. De database bevatten daarmee evident strafbaar materiaal.

Doordat er inmiddels ook gebruik wordt gemaakt van andere databases die in eerste instantie zijn opgericht met als doel slachtoffers en daders op te sporen, kan het voorkomen dat er een match is met materiaal dat bij een onderzoek naar voren kwam maar geen kinderporno betreft. De websites die gebruik maken van de HashCheckService zijn hiervan op de hoogte en ook akkoord met het gebruik van deze databases. De HashCheckService wordt gevuld met zogenaamde "MD5-hashcodes" waardoor een fout-positieve uitkomst bij het controleren van de hashes onmogelijk is. Ook bij de toepassing van beoogde nieuwe technieken, zoals Photo-DNA, zal worden toegezien op een goede balans tussen verwijderen van kinderpornografisch materiaal en de kans op fout-positieven.

De HashCheckService genereert automatisch meldingen, maar kan beeldmateriaal niet automatisch verwijderen, dit blijft een verantwoordelijkheid en taak van het aangesloten internetbedrijf. Wel ben ik voornemens de HashCheckServer stapsgewijs verder te laten innoveren en ontwikkelen. Ik zie deze ontwikkeling als integraal onderdeel van een keten met instrumenten voor detectie, melding, verwijdering en monitoring van kinderpornografisch beeldmateriaal. Enkele instrumenten werken nog maar enkele maanden en zijn de pilotfase net ontstegen. In de huidige fase fungeren ze nog los van elkaar, maar op den duur is een meer geïntegreerd systeem denkbaar. Het automatisch verwijderen is een instrument dat bedrijven zelf verder kunnen ontwikkelen.

De leden van de GroenLinks vragen hoe ik aankijk tegen de oprichting van een Autoriteit Kinderporno. De leden van de fracties van VVD en CDA vragen naar het bestuursrechtelijke instrumentarium dat ik heb aangekondigd in de strijd tegen hosters die niet accuraat meldingen over kinderporno opvolgen. De CDA-fractie wil weten wanneer de Kamer een voorstel hierover kan verwachten. De VVD-fractie vraagt meer specifiek naar de hoogte van de beoogde bestuurlijke boete. De leden van de ChristenUnie geven aan dat het benoemen van betrokken partijen van waarde kan zijn, maar denken ook dat het uitschrijven van boetes een optie moet zijn. Ze vraagt of dit voor het kabinet ook een begaanbare route is en op welke manier breder inzicht kan komen op de inzet van hostingpartijen voor de verwijdering van beeldmateriaal en het voorkomen van uploaden van

materiaal. De ChristenUnie vraagt of een Autoriteit Kinderporno hierin een rol kan spelen.

In het verlengde van wat de leden van de ChristenUnie aangeven, vind ik inderdaad het benoemen van bedrijven waar twijfel over bestaat of ze (voldoende) meewerken aan het accuraat verwijderen van kinderpornografisch beeldmateriaal van meerwaarde. Maar daarmee zijn we er inderdaad nog niet. Het uitschrijven van boetes en een (zoals de VVD-fractie stelt) lik-op-stukbeleid is absoluut een passend sluitstuk van deze aanpak. Daarom heb ik een wet in voorbereiding genomen waarin een bestuursrechtelijk handavingsinstrumentarium is opgenomen waarmee kan worden opgetreden tegen hostingbedrijven die online kinderpornografisch materiaal niet, of niet tijdig, verwijderen. Het gaat concreet om een last onder dwangsom, die kan worden opgelegd als een melding niet accuraat wordt opgevolgd. Ook kan een bestuurlijke boete worden opgelegd. Daarbij wordt aangesloten bij de hoogtes die ook gelden in het strafrecht voor eenzelfde overtreding. Van dit handavingsmechanisme maakt ook een Bestuursrechtelijke Autoriteit deel uit. Deze Autoriteit zal meer taken kunnen krijgen, zoals het middels een monitor houden van zicht op internetbedrijven en kinderpornografisch materiaal.

Van het bestuurlijk handavingsmechanisme maakt ook een toezichthouder deel uit. Die zal worden belast met het houden van toezicht op de naleving van de betreffende wet- en regelgeving. Ook zal deze toezichthouder meer taken kunnen krijgen, zoals het middels een monitor houden van zicht op internetbedrijven en kinderpornografisch materiaal.

De leden van de SP vragen aandacht voor de financiële positie van het EOKM, want het EOKM geeft aan te kampen met financiële tekorten. De fracties vragen of ik hiervan op de hoogte ben, hoe ik hier tegenaan kijk en wat eraan gedaan kan worden. De van de SP vraagt of ik bereid ben extra budget beschikbaar te stellen en waarom er in de begroting voor 2021 €65.000 minder beschikbaar is dan dit jaar.

Het EOKM speelt een hoofdrol in de aanpak van online seksueel kindermisbruik. Verschillende speerpunten komen hier samen: het melden van beeldmateriaal (Meldpunt Kinderporno), voorlichting aan ouders en kinderen (HelpWanted) en doorgeleiding naar hulp voor mensen met seksuele gevoelens voor minderjarigen en downloaders (Stop-It-Now). Omdat het EOKM een zelfstandige stichting is, kan ik voorzien in subsidies voor extra activiteiten naast de structurele bijdrage. Voor verschillende activiteiten heb ik dit jaar extra middelen beschikbaar gesteld, bij aanvang van 2020 was dit samen met de structurele bijdrage €507.732. Recent heb ik een extra financiële impuls gegeven van €287.080 voor additionele activiteiten. Waarmee mijn totale bijdrage voor 2020 uitkomt op € 794.812. Ik verwacht dat ik voor 2020 voldoende heb bijgedragen aan de belangrijke activiteiten van het EOKM en dat ik hiermee wederom ook het belang van deze stichting onderstreep. De financiële positie van het EOKM is daarnaast afhankelijk van bijdragen van derden, zoals bijvoorbeeld subsidies van de EU, bijdragen van de betrokken bedrijven en bijdragen uit fondsen. Ik ben daarbij van mening dat meer bedrijven financieel zouden moeten bijdragen aan het EOKM. Voor 2021 ben ik het met de fractie van de SP eens dat er voor het EOKM meer gelden nodig zijn dan structureel begroot. Net als voor 2020 wil ik, op basis van een begroting van het EOKM, bezien waar ik incidenteel mijn bijdrage kan aanvullen vanuit het

**Directoraat-Generaal
Rechtspleging en
Rechtshandhaving**
Directie Rechtshandhaving en
Criminaliteitsbestrijding

Datum
5 november 2020

Ons kenmerk
3078574

programmabudget voor de aanpak van online seksueel kindermisbruik. Ik kies voor een incidentele werkwijze, omdat ik verwacht dat de komst van een beoogde Autoriteit tot een nieuwe ketensamenwerking leidt, waarbij ook middelen opnieuw (structureel) kunnen worden toebedeeld. Het antwoord op de vraag: "wie doet wat met welk instrument" wordt dan bepalend voor de structurele toedeling van financiële middelen. Ik vind overigens dat ook in de toekomst het bedrijfsleven een rol moet houden in de financiering.

De leden van de fractie GroenLinks onderschrijven mijn opvatting dat een gezamenlijke EU-aanpak nodig is om verschuivingseffecten naar EU-lidstaten te voorkomen en vragen naar de voortgang in EU-verband en mijn ambities daarop. Ook vragen deze leden naar de inzet in Europees verband om afspraken te maken met techbedrijven en aanbieders van sociale mediadiensten.

In verschillende overleggen met andere lidstaten van de Europese Unie vraag ik aandacht voor de Europese aanpak om seksueel kindermisbruik te bestrijden. Daarbij licht ik mijn nationale aanpak toe en wijs ik op het belang van een Europese aanpak om eventuele verschuivingseffecten te voorkomen. In het BNC-fiche van 25 september jl.² en mijn eerdergenoemde brief van 8 oktober jl.³ onderstreep ik mijn steun aan de recente voorstellen van de Europese Commissie om online seksueel kindermisbruik aan te pakken. Deze Europese voorstellen zie ik als ondersteuning van het beleid dat ik op nationale schaal met bedrijven in Nederland uitvoer. De samenloop van Europees en nationaal beleid zie ik als belangrijk winstpunt en katalysator om resultaten te boeken en verschuivingseffecten op termijn te voorkomen. De Commissie ondersteunt in het kader van het EU Internet Forum de inspanningen van de industrie in de strijd tegen online seksueel kindermisbruik. In een bijeenkomst heb ik de Nederlandse publiek-private samenwerking voor een schoon en veilig internet toegelicht en heb ik wederom het belang benadrukt om onze krachten in de EU te bundelen in de strijd tegen online seksueel kindermisbruik. Afspraken met grote bedrijven in Europees verband zijn van belang, maar de afspraken die ik in PPS-verband maak op nationaal niveau evenzeer. Onze hostingsector kent bijvoorbeeld een wereldwijde klantenkring en acties van deze sector zullen dus een mondiaal effect hebben.

De leden van de ChristenUnie-fractie vragen ook naar de verbetering van de bereikbaarheid van Stop It Now!, in lijn met de aangenomen motie-Van der Graaf op dit punt, zodat downloaders en personen met seksuele gevoelens voor minderjarigen altijd kunnen worden doorgeleid naar specialistische hulp. De leden van de ChristenUnie-fractie vragen wanneer deze verbetering zal worden bewerkstelligd en vragen tevens of er inzicht is in de ontwikkelingen in hulpvragen bij de hulplijn de afgelopen zeven maanden.

De komende tijd zal een uitwerking plaatsvinden van de in uw Kamer aangenomen motie om samen met het EOKM te bezien wat nodig is om de bereikbaarheid van "Stop It Now!" te verbeteren, zodat downloaders en personen met seksuele gevoelens voor minderjarigen altijd kunnen worden doorgeleid naar specialistische hulp. Zoals toegezegd in mijn laatste voortgangsbrief zal ik dit in

**Directoraat-Generaal
Rechtspleging en
Rechtshandhaving**
Directie Rechtshandhaving en
Criminaliteitsbestrijding

Datum
5 november 2020

Ons kenmerk
3078574

² Fiche: Mededeling EU-strategie bestrijding seksueel kindermisbruik 25 september 2020, Tweede Kamer, vergaderjaar 2019-2020, 22 112, nr. 2926.

³ Brief van 8 oktober 2020, Tweede Kamer, vergaderjaar 2019-2020, 31 015, nr. 203.

samenhang bezien met de financiering van geanonimiseerde hulpverlening en anonieme chatfuncties.

AVG op pornosites

De leden van de VVD-fractie stellen: Het is nu zo dat beelden worden geplaatst op pornosites zonder dat daarbij toestemmingsverklaringen aanwezig zijn van betrokkenen. Mag dit wel gezien de AVG-wetgeving?

Bij deze beelden gaat het om bijzondere persoonsgegevens, omdat het beelden betreft die informatie weergeven over iemands seksueel gedrag. Het verwerken daarvan is in beginsel verboden, tenzij sprake is van één van de in artikel 9 lid 2 AVG genoemde uitzonderingsgronden. Alleen als het gaat om evident rechtmatige content zou denkbaar zijn dat geen uitdrukkelijke toestemming hoeft te worden gegeven.⁴ In andere gevallen is uitdrukkelijke toestemming ex artikel 9 lid 2 sub a noodzakelijk.

De partij die 'het doel en de middelen van de verwerking vaststelt', is de zogeheten 'verwerkingsverantwoordelijke' in de zin van de AVG.⁵ Per casus zal moeten worden beoordeeld welke persoon of organisatie dit is. Dit zal niet in alle gevallen de site zijn waarop de beelden worden vertoond, maar kan ook de uploader of eigenaar van de beelden zijn. Op de verwerkingsverantwoordelijke rust de verplichting om aan te tonen dat verwerkingen in overeenstemming met de AVG worden uitgevoerd.⁶ Dit betreft dus ook het aantonen dat het niet verboden is de gegevens te verwerken en het aantonen van de daarvoor eventueel benodigde toestemming.

Hoewel uitdrukkelijke toestemming in voorkomend geval nodig kan zijn, is het dus niet zo dat de AVG het aantonen van toestemming van betrokkenen door sites per definitie verplicht. Dit laat onverlet dat toestemming irrelevant is als sprake is van kinderpornografische content, omdat deze reeds op zichzelf strafbaar is (artikel 240b Sr).

Juridische verantwoordelijkheid pornosites

De leden van de SP-fractie vragen aandacht voor de verantwoordelijkheid van pornosites bij het aanpakken van non-consensuele naaktbeelden en pornografie. Hierover stelden zij recent schriftelijke Kamervragen, maar zij vinden dat ik in de beantwoording daarvan niet doortastend genoeg reageer. De leden van de SP-fractie vragen verduidelijking: is het zo dat de juridische verantwoordelijkheid van pornosites in de strijd tegen onder andere kinderporno en wraakporno beperkt is tot wanneer zij een melding krijgen van illegale beelden of wanneer de pornosite op de hoogte is of redelijkerwijs op de hoogte behoort te zijn van de illegaliteit van beelden? Dit houdt dan toch in dat pornosites hun ogen mogen sluiten voor al het illegaal materiaal wat er tussendoor glijt, waar zij niet actief op gewezen

⁴ Bijvoorbeeld als de gegevens kunnen worden beschouwd als kennelijk door betrokkene openbaar gemaakt (artikel 9 lid 2 sub e) en de verwerkingsverantwoordelijke een gerechtvaardigd belang heeft (artikel 6 lid 1 sub a) om de beelden te publiceren. Hierbij kan worden gedacht aan professionele content waarbij acteurs een overeenkomst zijn aangegaan.

⁵ Artikel 4 lid 11 AVG

⁶ Artikel 24 AVG

worden, terwijl zij daar geld aan verdienen? De SP leden vragen of dit niet het rechtvaardigheidsgevoel van mij aantast?

Net als de SP-fractie, ben ik van mening dat pornosites een morele plicht hebben om zich tot het uiterste in te spannen om misstanden als kinderporno en wraakporno tegen te gaan. Wegkijken tast ook mijn rechtvaardigheidsgevoel aan. Ik ben daarom ook voornemens om de huidige uitzondering van aansprakelijkheid die voortvloeit uit de richtlijn voor elektronische handel in het kader van de algehele herziening van die richtlijn en het komen tot een Digital Services Act nog eens grondig tegen het licht te houden. Bij de totstandkoming van de DSA zal dan ook expliciet aandacht zijn voor effectieve rechtshandhaving in zaken als deze.

De leden van de SP-fractie doen het volgende voorstel: Is de Minister bereid om deze websites waar pornografisch materiaal geüpload kan worden door gebruikers verantwoordelijk te maken voor al het materiaal op de website door deze website te verplichten te controleren of de personen die verschijnen in het materiaal meerderjarig zijn en toestemming hebben gegeven voor het materiaal? Want dit is volgens de leden van de SP-fractie de enige manier om te voorkomen dat deze sites geld verdienen aan slachtoffers van heimelijk beeldmateriaal, wraakporno en kinderporno.

Internet is bij uitstek een internationale gelegenheid, waarbij nationale wetgeving meestal niet volstaat, of eenvoudig omzeild kan worden. Het kabinet zet zich daarom vooral op internationaal gebied in voor een vrij en open internet, waar geen plaats is voor illegale activiteiten of onrechtmatigheden. Het aansprakelijkheidsregime is daarbij een belangrijk punt van discussie, waarbij steeds een balans moet worden gevonden tussen enerzijds het open en vrije karakter van het internet en anderzijds de wens om online dezelfde wettelijke normen te hanteren als in de fysieke wereld. Momenteel loopt er reeds onderzoek omtrent de omzetting van de richtlijn elektronische handel in een Digital Services Act, waarbij ook wordt ingegaan op het vigerende recht aangaande de aansprakelijkheid van providers en platformen.

Uit contact met de Stichting Kindermisbruik blijkt dat zij aangifte heeft gedaan tegen een vijftal websites wegens kinderpornografie, die enkele maanden na deze aangiftes nog online te vinden zijn. Kunt u een toelichting geven op het proces en het tijdsbestek van het doen van aangifte tot het uiteindelijk uit de lucht halen van dergelijke websites en eventuele strafrechtelijke vervolgingen?

Uiterlijk twee weken na het opnemen van de aangifte stelt de politie een plan van aanpak op over het strafrechtelijk onderzoek en biedt de politie dit plan aan de zaakofficier van justitie aan. De zaakofficier beslist uiterlijk twee weken na ontvangst en informeert de politie over de beslissing, inclusief eventuele aanpassingen van het plan. Als sprake is van een spoedzaak wordt uiteraard niet gewacht totdat een plan van aanpak is goedgekeurd, maar wordt in overleg met het OM waar nodig direct het onderzoek voortgezet. De politie streeft ernaar om in zedenzaken het dossier zo snel mogelijk in te sturen naar het OM ter vervolging of afdoening, uiterlijk binnen 6 maanden na aangifte. Het uitgangspunt hierbij is dat de oudste zaak als eerste wordt opgepakt, tenzij door het OM anders wordt bepaald. Het is in het algemeen, maar bij zedenzaken in het bijzonder, van belang om ten behoeve van de waarheidsvinding goed onderzoek te doen, voordat een beschuldigde als verdachte kan worden aangemerkt en verhoord.

**Directoraat-Generaal
Rechtspleging en
Rechtshandhaving**
Directie Rechtshandhaving en
Criminaliteitsbestrijding

Datum
5 november 2020

Ons kenmerk
3078574

Daarom wordt in de meeste gevallen de verdachte in de laatste fase van het onderzoek verhoord, uitzonderingen daargelaten (zoals bij een aanhouding op heterdaad).

**Directoraat-Generaal
Rechtspleging en
Rechtshandhaving**
Directie Rechtshandhaving en
Criminaliteitsbestrijding

Kader en regels

De beleidsregel "Aanwijzing Zeden" (2016A004) van het Openbaar Ministerie (OM) biedt samen met de Politie-instructie Zeden, Kinderpornografie en Kindersekstoerisme een kader en regels voor de strafrechtelijke aanpak van zedenzaken. In deze aanwijzing staan ook de uitgangspunten weergegeven waaraan een opsporingsonderzoek naar een zedendelict in beginsel moet voldoen. De belangen van slachtoffers wegen zwaar mee bij de afweging of, en zo ja hoe in een zedenzaak strafrechtelijk opgetreden moet worden door politie onder verantwoordelijkheid van het OM of door het OM. De veiligheid van slachtoffers en de risico's op herhaald slachtofferschap en herhaald daderschap moeten hierbij steeds goed voor ogen worden gehouden. Ook spannen de politie en het OM zich in om secundaire victimisatie zoveel mogelijk te voorkomen.

Datum
5 november 2020

Ons kenmerk
3078574

Maatwerk en zorgvuldigheid

Bij de behandeling van zedenzaken gaat het om de juiste balans tussen spoed, tijd, kwaliteit en effectiviteit. Een melding van een zedenzaak dient – overeenkomstig de hierboven toegelichte aanwijzing en politie-instructie – zo snel mogelijk te worden opgepakt. Tegelijkertijd gaat het in elke zaak om maatwerk. Met de belangen van alle betrokkenen dient zo goed mogelijk rekening te worden gehouden in de verschillende fases van het op waarheidsvinding gerichte opsporingsonderzoek en de vervolging. Het is in zedenzaken uiterst belangrijk dat zorgvuldig wordt onderzocht en zo precies mogelijk wordt vastgesteld wat er is gebeurd en dat conclusies pas daarna worden getrokken. Steeds meer delicten vinden digitaal plaats en het uitlezen van laptops en smartphones is –evenals een goed verhoor – tijdrovend. De kwaliteit van het onderzoek staat voorop. Als die in het gedrang komt, zoals door het introduceren van een maximale termijn voor het horen van getuigen en eventuele verdachte(n), kan dat een negatief effect hebben op het resultaat van het strafrechtelijk proces, en zelfs leiden tot onterechte vrijspraak van een verdachte.

Partij voor Naasteliefde, Vrijheid en Diversiteit

De leden van de VVD-fractie stellen voorts een aantal vragen over de Partij voor Naasteliefde, Vrijheid en Diversiteit (PNVD). Deze leden stellen dat het propageren, normaliseren en verheerlijken van kindermisbruik vrijwel net zo verwerpelijk is als dat misbruik zelf. Zij vragen of ik deze stelling, mede in het licht van de verplichtingen van Nederland op basis van het Internationale Verdrag inzake de Rechten van het Kind (IVRK) deel? Ook vragen zij aan te geven of ik de mening deel dat het onwenselijk zou zijn als de PNVD, een mogelijke voortzetting van de vereniging Martijn die door de Hoge Raad in 2014 is verboden, mee doet aan lokale of nationale verkiezingen? Zo nee, waarom niet? Voorts vragen de leden van de VVD-fractie of ik de inschatting deel dat overtuigingsdaders van zedenmisdrijven voortaan bij een veroordeling uit hun passief kiesrecht moeten kunnen worden ontzet? Ben ik bereid zedenmisdrijven toe te voegen aan de misdrijven waarbij het voor de rechter mogelijk moet zijn deze bijkomende straf uit te spreken indien een veroordeelde overtuigd is dat zijn daad niet verkeerd is?

[1] Kamerstukken II 2018/19, 29279, nr.526

80% van de zedenzaken (m.u.v. kinderporno) moet binnen 6 maanden na aangifte door de politie naar het OM zijn gestuurd.

Voor het antwoord op deze vragen verwijs ik uw Kamer naar mijn beantwoording, mede namens de minister van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties, van de schriftelijke vragen die zijn gesteld door de leden Van Wijngaarden en Van Gent (beiden VVD) inzake het bericht 'Demonstratie tegen omstreden pedopartij'. De brief waarin ik deze vragen beantwoord, gaat zeer spoedig uit.

**Directoraat-Generaal
Rechtspleging en
Rechtshandhaving**
Directie Rechtshandhaving en
Criminaliteitsbestrijding

Datum
5 november 2020

Ons kenmerk
3078574

Kindersekstoerisme

Seksueel kindermisbruik, nationaal en internationaal, rechtvaardigt een keiharde aanpak, waarin het uitgangspunt steeds moet zijn om dit misbruik te voorkomen, daders op te sporen, te vervolgen en te berechten. Het eenvoudig kunnen melden van misbruik speelt daarbij een moeilijk te overschatten rol. Dit speelt nationaal, maar zeker ook internationaal. Vandaar dat ik blij ben met de nieuwe DontLookAway-campagne, die op de Internationale Dag van de Kinderrechten (20 november a.s.) wordt gelanceerd: "Meld kindermisbruik, ook in het buitenland". Voor meer informatie verwijs ik uw Kamer naar de website www.dontlookaway.nl (voorheen www.meldkindersektoerisme.nl).

De leden van de SP-fractie willen graag de volgende vragen aan mij voorleggen in het kader van middelen om kinderseksstoerisme aan te pakken.

De leden van de SP vragen naar een update in hoeverre de stimulering van het beter gebruik maken van de Green Notices structureel plaatsvindt. Ook willen zij weten in hoeverre de stimulering van het gebruik van Green Notices heeft geleid tot een toename van het gebruik ervan?

Update Green Notices

Nederland heeft de afgelopen jaren een belangrijke rol gespeeld bij de doorontwikkeling van de Green Notice, het International Certificate of Good Behavior en de ICSE-database, gefinancierd vanuit de zogeheten "Motie Berndsen-gelden". De Green Notice is een instrument dat bij de Nederlandse politie in gebruik is voor de informatiedeling via Interpol om misdrijven over landsgrenzen tegen te gaan. Het betreft een internationaal waarschuwingsbericht over een veroordeelde bij wie een verhoogd risico op een ernstig zedendelict bekend is of ten aanzien van wie aanwijzingen bestaan dat in het buitenland ernstig strafbaar gedrag zal worden vertoond. Een Green Notice wordt, doorgaans voor vijf jaar, opgenomen in een database van Interpol. Echter, een Green Notice is "for information only". Het voorkomt het uitreizen van de veroordeelde zedendelinquent niet. Het is aan het ontvangende land of het gebruik maakt van de eigen wettelijke middelen om opvolging te geven aan de waarschuwingsberichten, bijvoorbeeld door iemand geen visum te verlenen. Het is uitdrukkelijk geen verzoek tot het inzetten van dwangmiddelen of opsporing.

In Nederland hebben politie en OM onderzocht hoe het gebruik van de Green Notice het best kan worden benut. Vastgesteld is dat er geen juridische belemmeringen zijn voor het gebruik van de Green Notice. Met financiële steun van de Nederlandse overheid stimuleert Interpol alle deelnemende landen tot effectief gebruik van het waarschuwingsmiddel met een gerichte training en voorlichting over het bredere gebruik en de meerwaarde.

De Nederlandse politie blijft, als actief lid, betrokken bij de verdere doorontwikkeling van bestaande en nieuwe producten, in de vorm van deelname aan stuur- en werkgroepen.

^[1] <https://www.kiesraad.nl/verkiezingen/tweede-kamer/stemmen/uitsluiting-kiesrecht>

Verder vragen de leden van de SP-fractie om een update in hoeverre de stimulering van het beter gebruik van (ECRIS) structureel plaatsvindt? Deze leden vragen mij om aan te geven welke inspanningen genomen worden om een internationaal screeningsinstrument tot stand te laten komen? Ook willen de leden van de SP-fractie weten hoe informatiedeling met landen buiten de EU verder verbeterd kan worden?

**Directoraat-Generaal
Rechtspleging en
Rechtshandhaving**
Directie Rechtshandhaving en
Criminaliteitsbestrijding

Datum
5 november 2020

Ons kenmerk
3078574

Update ECRIS, Internationale screening en informatiedeling internationaal

Europese uitwisseling ten behoeve van screening via de Verklaring Omtrent het Gedrag (VOG) vindt plaats via het *European Criminal Records Information System (ECRIS)*. Europese lidstaten zijn verplicht elke onherroepelijke veroordeling van een onderdaan uit een andere EU-lidstaat te melden aan de lidstaat waarvan betrokkene de nationaliteit heeft. Wanneer Europeanen een VOG aanvragen om te werken met kinderen, vraagt Justis altijd om informatie in het land van nationaliteit. Hierdoor ontstaat een compleet beeld van het justitiële verleden van betrokkene. Lidstaten zijn verplicht om op informatieverzoeken die zien op werkzaamheden met kinderen te reageren.⁷

Nederland ontvangt echter weinig informatieverzoeken via het ECRIS-netwerk die betrekking hebben op Nederlanders die in de EU willen gaan werken met kinderen. Denk hierbij aan Nederlandse leraren of kinderopvangmedewerkers. In 2019 is een Memorandum of Understanding (MoU) gesloten tussen Luxemburg, België en Nederland. Met deze intentieverklaring werd aandacht gevraagd voor het belang van informatie-uitwisseling wanneer binnen de EU wordt gewerkt met kinderen.⁸ Ik beschouw het MoU als een waardevolle stap, maar constateer ook dat er meer moet gebeuren. In reactie op het Europees Commissie "Actieplan Aanpak Sexual child abuse offline and online", heb ik de noodzaak benadrukt van intensivering van de inspanningen op het gebied van preventie om seksueel kindermisbruik te voorkomen. Daarbij is het beter gebruik maken door de Lidstaten van het ECRIS-netwerk bij het screenen van personen die met kinderen willen werken evident. Ook ben ik samen met de Minister voor Rechtsbescherming voornemens om in EU-verband nader te verkennen hoe meer structureel inzicht kan worden verkregen in veroordelingen van EU-burgers buiten de EU wegens het seksueel misbruiken van kinderen. Deze informatie is van groot belang voor de nationale werkgelegenheidsscreening. Kinderen kunnen hierdoor beter worden beschermd tegen personen die eerder zijn veroordeeld wegens seksueel geweld tegen kinderen.

Op de vraag over een stand van zaken met betrekking tot de ontwikkeling van een internationaal screeningsinstrument kan ik het volgende melden. In 2018 informeerde ik uw Kamer dat het initiatief van Interpol om een internationaal screeningscertificaat te ontwikkelen, het 'Interpol's Police Certificate (IPPC)', helaas geen doorgang kon vinden. Ik zegde u toe om mij in te blijven spannen om personen die buiten de EU zijn veroordeeld voor het misbruiken van kinderen, beter te kunnen screenen. Momenteel onderzoek ik of er betrouwbare, beschikbare bronnen zijn waaruit blijkt dat Nederlanders buiten de EU zijn veroordeeld voor seksueel geweld tegen kinderen en of deze informatie in bepaalde gevallen kan worden gebruikt bij de Nederlandse VOG-screening. Hierbij wordt onder meer gekeken naar onherroepelijke veroordelingen die zijn opgenomen in het notificatiesysteem van Interpol, de *green notices*, zoals

⁷ Europese Richtlijn ter bestrijding van seksueel misbruik en seksuele uitbuiting van kinderen en kinderpornografie (2011/EC/93)

⁸ Kamerstuk 35000-VI nr. 121, 2018-2019.

hiervoor reeds behandeld. Een bronuitbreiding bij de VOG-screening zou de kans kunnen verkleinen dat Nederlanders die buiten de EU zijn veroordeeld voor seksueel geweld tegen kinderen in Nederland een VOG krijgen om te werken met kinderen. Daarbij moet worden opgemerkt dat voornoemd notificatiesysteem niet waterdicht is: alleen als het land waar de betrokkene is veroordeeld een *green notice* uitvaardigt raakt Nederland hiervan op de hoogte. Daarom kijk ik ook naar andere betrouwbare, beschikbare bronnen. Voor een dergelijke bronuitbreiding bij de VOG-screening is een wetswijziging nodig. Ik informeer uw Kamer over de ontwikkelingen hieromtrent.

**Directoraat-Generaal
Rechtspleging en
Rechtshandhaving**
Directie Rechtshandhaving en
Criminaliteitsbestrijding

Datum
5 november 2020

Ons kenmerk
3078574

De leden van de SP-fractie hebben ook nog verschillende vragen over het internationale sekstoerisme. Ook op dit terrein zijn de afgelopen jaren flinke stappen gezet. Toch zijn er nog verbeterpunten. Zo stellen Terre des Hommes en Defence for Children dat bijvoorbeeld het afpakken van paspoorten niet vordert omdat deze regel te onbekend is. Zij willen graag weten van de regering welke stappen zij zet om deze regels bekender te maken? Verder wil de SP-fractie weten in welke mate reisbeperkende maatregelen, zoals inname van het paspoort, zijn opgelegd bij zedendelinquenten met een hoog recidiverisico sinds de inwerkingtreding van de Wet Langdurig Toezicht (WTL)? Zij vragen om een update over de voortgang van het door WODC uit te voeren onderzoek Rechtsvergelijking maatregelen: seksueel misbruik minderjarigen door veroordeelde zedendelinquenten?

Paspoort inname en Wet langdurig Toezicht

In het AO zeden op 19 december 2019 heeft mijn collega, de Minister voor Rechtsbescherming, toegezegd de toepassing van reismaatregelen, specifiek de paspoortmaatregel, bekender te maken onder professionals om het gebruik van de maatregel te bevorderen. Het proces, ingericht om mijn toezegging gestand te doen, is opgenomen in de actualisatie van de beleidsregels tenuitvoerlegging strafrechtelijke en administratiefrechtelijke beslissingen, dat gepland staat voor dit najaar. De samenwerking met ketenpartners verloopt voorspoedig. Het gaat hierbij om justitiële voorwaarden en om toepassing van de Paspoortwet (tezamen reisbeperkende maatregelen) ter voorkoming van vluchtgevaar of ter voorkoming van recidive. De verschillende maatregelen zijn in verschillende fasen toepasbaar: vervolging, tenuitvoerlegging van een (voorwaardelijke) straf of maatregel of tot tien jaar na het onherroepelijk worden van een veroordeling.

Voor wat betreft het inregelen van een procedure voor de toepassing van artikel 24 Paspoortwet (PPW) kan ik u melden dat de contouren van de procesbeschrijving van artikel 24 PPW, in samenwerking met het Openbaar Ministerie intern zijn uitgezet en er wordt gestart met een juridische testcase.

Het beleidskader voor de toepassing van artikel 18 PPW wordt in samenwerking met ketenpartners opgesteld. Er heeft reeds een technische wijziging plaatsgevonden ten aanzien van de paspoortwet, waardoor de paspoortmaatregel op basis van de WLT ingezet kan worden. Zodra het beleidskader klaar is en de uitvoeringsinstanties gereed zijn, zal de technische wijziging in werking treden. Vervolgens zal de focus liggen op het bekender maken van de maatregel. Omdat de inname van een paspoort vooralsnog niet kan geschieden op basis van de WLT, zijn hier nog geen cijfers van.

Voorkomen moet worden dat veroordeelde zedendaders, in binnen- of buitenland, opnieuw slachtoffers maken. Het is van belang om meer inzicht te krijgen in de

profielen van deze zedendaders en in de maatregelen om deze zedenmisdrijven te voorkomen en aan te pakken. Daarom wordt in opdracht van het WODC een rechtsvergelijkend onderzoek uitgevoerd opdat we kunnen leren van andere landen. Medio 2021 worden de eerste resultaten verwacht. De Minister voor Rechtsbescherming zal u daarover informeren.

**Directoraat-Generaal
Rechtspleging en
Rechtshandhaving**
Directie Rechtshandhaving en
Criminaliteitsbestrijding

Datum
5 november 2020

Ons kenmerk
3078574

Kindersekspoppen

De leden van de VVD-fractie stellen voorts een aantal vragen naar aanleiding van het fenomeen van 'kindersekspoppen': acht ik het wenselijk over te gaan tot een invoerverbod op kindersekspoppen? Kan ik een overzicht geven van hoe hier in andere EU-lidstaten mee wordt omgegaan? Deel ik de zorgen van deze leden dat een invoerverbod op kindersekspoppen urgent is, omdat uit onderzoek is gebleken dat sekspoppen een versterkend effect kunnen hebben op pedoseksuelen?

Over de eventuele werking van kindersekspoppen wordt een debat in wetenschappelijke kring gevoerd waarin verschillende gezichtspunten naar voren komen. Er is wetenschappelijk verdeeldheid over de wenselijkheid van een verbod op kindersekspoppen. Het verschijnen van kindersekspoppen op de Nederlandse markt, vind ik een zorgelijke ontwikkeling. Het in omloop brengen van poppen die een subcultuur van seksueel misbruik van kinderen normaliseert, conflicteert met de verantwoordelijkheid om onze kinderen te beschermen. Ik neem het signaal van de Douane over het aantreffen van dergelijke poppen dan ook zeer serieus. Naar aanleiding van het signaal van de Douane is het departement begonnen met een verkenning van het onderwerp, zowel wetenschappelijk als rechtsvergelijkend. In verschillende publicaties worden wettelijke verbodsbepalingen voor invoer, bezit, etc. van kindersekspoppen bediscussieerd. In diverse landen zijn kindersekspoppen verboden, maar de aanpak is zeer verschillend. In het Verenigd Koninkrijk bijvoorbeeld, worden kindersekspoppen aangemerkt als 'obscene or indecent articles', waarvan de import verboden is.⁹ Ook is het verboden dergelijke voorwerpen te distribueren, verkopen¹⁰ of per post te verzenden aan een ander.¹¹ In Australië worden kindersekspoppen in de wet expliciet aangemerkt als 'child abuse material'. Het opzettelijk importeren of exporteren van deze voorwerpen is naar Australisch recht een strafbaar feit.¹² Ook in de Verenigde Staten zijn zeer recentelijk weer pogingen ondernomen de verkoop, invoer, vervoer, bezit etc. van kindersekspoppen expliciet strafbaar te stellen.¹³ Canada kent weer een andere aanpak. Kindersekspoppen vallen onder de reikwijdte van kinderpornografisch materiaal en het in bezit hebben, vervaardigen, verkopen, invoeren, uitvoeren, etc. van deze voorwerpen is verboden op grond van het Canadees Wetboek van Strafrecht.¹⁴

⁹ Zie Customs Consolidation Act 1876, Section 42 en Customs and Excise Management Act 1979, Section 170.

¹⁰ Zie Obscene Publications Act 1959, Sections 1 en 2.

¹¹ Zie Postal Services Act 2000, Section 85.

¹² Customs Act 1901- Section 233BAB.

¹³ Zie Curbing Realistic Exploitative Electronic Pedophilic Robots (CREEPER) Act 2.0.

¹⁴ Zie Criminal Code (R.S.C., 1985, c. C-46), alsook de uitspraak van de Canadese rechter in de strafzaak tegen Kenneth Harrison.

Op dit moment wordt onderzocht wat de wettelijke mogelijkheden zijn die de huidige nationale wet- en regelgeving biedt om de verkoop, invoer, etc. van kindersekspoppen aan te pakken. Verder wordt beleidsmatig bezien of een verbod passend is met als onderbouwing het verbod op virtuele kinderporno, bijvoorbeeld als onderdeel van wetgeving die het 'pedohandboek' moet gaan verbieden.

**Directoraat-Generaal
Rechtspleging en
Rechtshandhaving**
Directie Rechtshandhaving en
Criminaliteitsbestrijding

Datum
5 november 2020

Ons kenmerk
3078574

Hulpaanbod

De leden van de GL-fractie geven aan dat zij kennisgenomen hebben genomen van de stukken die geagendeerd stonden voor het Algemeen Overleg Zeden. Het spijt deze leden zeer dat zij niet in persoon en in de openbaarheid kunnen debatteren over misschien wel een van de grootste maatschappelijke problemen van deze tijd: fysiek en online seksueel misbruik en de aanpak ervan. Uit recent onderzoek van I&O Research blijkt dat maar liefst 19 procent van de vrouwen in Nederland en 3 procent van de mannen seks tegen hun wil heeft meegemaakt.

Deze leden spreken hun waardering uit voor de vele initiatieven en maatregelen die ik genomen heb, in het bijzonder de persoonlijke betrokkenheid en mijn gedrevenheid om seksueel geweld te voorkomen en te bestrijden. De voornoemde leden vragen of ik een oordeel kan geven over de resultaten van het in de afgelopen jaren gevoerde beleid tegen seksueel geweld. Zij vragen of ik het gevoerde beleid succesvol vind in het voorkomen en tegengaan van seksueel geweld. Ook vragen zij of het gevoerde beleid heeft bijgedragen aan het tegengaan van herhaald slachtofferschap. Is voorzien in adequate en toegankelijke opvang en hulpverlening van slachtoffers en hun omgeving, zodat de lichamelijke en psychische gevolgen van slachtofferschap van een zedendelict geminimaliseerd worden? Tevens vragen zij of de recente campagne 'Wat kan mij helpen' ertoe heeft geleid dat slachtoffers vaker bij professionele hulp terecht komen? Zij willen weten of ik vind dat er al met al voldoende wordt gedaan om seksueel geweld te voorkomen?

Laat ik vooropstellen dat ieder slachtoffer van seksueel geweld er een teveel is. Maar we moeten ook reëel zijn: wij kunnen als overheid er niet voor zorgen dat mensen nooit meer slachtoffer worden van seksueel geweld. Wat de overheid wel kan doen, is plegers passend bestraffen en daar waar mogelijk behandelen. En daarmee een bijdrage leveren aan het voorkomen van slachtofferschap. Verder ondersteunt de overheid organisaties zodat slachtoffers adequaat worden opgevangen en de hulp en ondersteuning krijgen waaraan zij behoefte hebben.

De Centra Seksueel Geweld (CSG's) voorzien in een laagdrempelige toegang en hulpverlening, specifiek voor slachtoffers van seksueel geweld dat kortgeleden heeft plaatsgevonden. Het CSG biedt de eerste gerichte medische en psychische hulp en er kan forensisch onderzoek plaatsvinden ten behoeve van een eventuele aangifte. Het CSG draagt, indien nodig, ook zorg voor adequate doorverwijzing naar gespecialiseerde psychische hulp. De jaarlijks stijgende instroom bij het CSG laat zien dat steeds meer slachtoffers die hulp weten te vinden.

Ook spant de overheid zich in om drempels, die er voor slachtoffers kunnen zijn om professionele hulp te zoeken of zich bij de politie te melden, verder te verlagen. In dit kader is de Minister voor Rechtsbescherming in november 2019 de campagne 'Wat kan mij helpen' gestart. De campagne heeft speciaal tot doel slachtoffers van seksueel geweld te motiveren om vaker en eerder professionele hulp te zoeken. Uit een eerste evaluatie van de campagne blijkt dat de website

door grote aantallen mensen is bezocht en een hoog waarderingcijfer krijgt. Of de slachtoffers die de website bekijken ook vaker daadwerkelijk professionele hulp zoeken, kan lastig worden voorspeld. De betrokken organisaties zullen dit monitoren.

**Directoraat-Generaal
Rechtspleging en
Rechtshandhaving**
Directie Rechtshandhaving en
Criminaliteitsbestrijding

Een mogelijke drempel die slachtoffers ervan weerhoudt hulp te zoeken bij het CSG zijn de kosten die daarmee gepaard kunnen gaan. Mede daarom is de overheid op 1 september jl. een pilot gestart om de kosten van het wettelijk verplicht eigen risico voor slachtoffers van acuut seksueel geweld die bij het CSG hulp zoeken, tijdelijk te vergoeden. Tijdens de pilot wordt onderzocht in hoeverre hiermee een daadwerkelijke drempel voor slachtoffers wordt weggenomen. In september 2021, als de pilot is afgerond en de uitkomsten van het onderzoek bekend zijn, zal de Minister voor Rechtsbescherming uw Kamer daar nader over informeren.

Datum
5 november 2020

Ons kenmerk
3078574

De leden van GroenLinks hebben in het recente verleden gepleit voor de verhoging van het budget voor de Centra Seksueel Geweld. Vorig jaar bleek immers dat de centra zó succesvol zijn dat het beschikbare budget tekort schoot om alle slachtoffers van seksueel geweld die zich meldden op te vangen. Zij willen weten wat de huidige stand van zaken is. Deze centra richten zich op de opvang van actuele zedenslachtoffers. Hoe verloopt de opvang van en zorg voor slachtoffers van oudere zedendelicten? Waaruit bestaan de inspanningen om deze slachtoffers te bereiken? De leden van GL stellen nog te vaak van slachtoffers en hulpverleners te horen dat capaciteitsproblemen ertoe leiden dat mensen niet de hulp en bescherming krijgen die ze nodig hebben. Dit kan er zelfs toe leiden dat mensen letterlijk gevaar lopen en in de meest extreme situaties loopt dit zelfs fataal af. Zij vragen mij welke mogelijkheden ik zie nog in deze kabinetsperiode knelpunten op te lossen in de hulp en bescherming aan slachtoffers van zedenmisdrijven?

Bij Voorjaarsnota is structureel 1,5 miljoen euro extra aan middelen beschikbaar gekomen om de toenemende stroom aan te kunnen. De begrotingsonderhandelingen tussen gemeenten en CSG voor 2021 zijn op dit moment gaande.

Slachtoffers van seksueel geweld dat langer geleden heeft plaatsgevonden, kunnen onder andere terecht bij Slachtofferhulp Nederland, bij Veilig Thuis als het gaat om geweld binnen het gezin, en bij medische zorgverleners als specialistische psychische hulp en traumabehandeling nodig is. Er wordt door professionals altijd nagegaan of sprake is van gevaar voor slachtoffers. Waar nodig neemt de politie extra maatregelen of wordt crisishulp verleend.

De leden van GroenLinks vragen of er voldoende adequate hulp voor slachtoffers beschikbaar is. En of ik de zorgen deel over de wachtlijsten in GGZ en jeugdhulp en het omvallen van instellingen. Zij vragen of slachtofferorganisaties ook kunnen rekenen op hulp vanuit het ministerie van JenV en zo ja welke precies?

Slachtofferhulp Nederland helpt slachtoffers na een misdrijf, verkeersongeval, ramp of calamiteit. Ook slachtoffers van online seksueel geweld zoals shame sexting, grooming en sextortion kunnen bij Slachtofferhulp Nederland terecht voor emotionele, praktische en juridische ondersteuning. Zij adviseren over en ondersteunen tijdens het verwerkingsproces, bieden hulp in het contact met

andere instanties en brengen slachtoffers in contact met lotgenoten in een online community.

Verder kunnen zij adviseren over en helpen bij het verhalen van eventuele schade, bijvoorbeeld in het strafproces. Op de website van Slachtofferhulp Nederland kunnen slachtoffers op een laagdrempelige manier informatie en tips vinden over verschillende vormen van online seksueel geweld en via de chat vragen stellen. Tot slot kunnen slachtoffers advies op maat krijgen door het invullen van speciale tools, bijvoorbeeld over het al dan niet doen van aangifte. Dit advies kan vervolgens opgeslagen worden in een persoonlijk account: Mijn Slachtofferhulp.

Het ministerie van JenV verstrekt jaarlijks subsidie aan Slachtofferhulp Nederland. Voor 2020 was dit €34 miljoen euro

**Directoraat-Generaal
Rechtspleging en
Rechtshandhaving**
Directie Rechtshandhaving en
Criminaliteitsbestrijding

Datum
5 november 2020

Ons kenmerk
3078574

In Nederland moet iedere jeugdige kunnen rekenen op passende jeugdhulp. Gemeenten zijn verantwoordelijk voor het organiseren van deze hulp. Bedreiging hiervan, bijvoorbeeld omdat een jeugdhulpaanbieder financiële problemen heeft, moet tijdig gesignaleerd en aangepakt worden. Om die reden is begin 2019 de Jeugdautoriteit opgericht. De Jeugdautoriteit is gestart met de opbouw van een 'early warning-systeem'. Hiermee zijn financiële risico's sneller in beeld. In uitzonderlijke gevallen kunnen de staatssecretaris van VWS en de Minister voor Rechtsbescherming, na advies van de Jeugdautoriteit, zelfs een tijdelijke financiële bijdrage leveren op basis van de subsidieregeling 'Continuïteit cruciale jeugdzorg'. Hier zijn wel (strikte) voorwaarden aan verbonden, zoals het opstellen van een continuïteitsplan door de betreffende aanbieder in overleg met gemeenten.

Voor jongeren waar het niet voor lukt om samen met de gemeente passende hulp te vinden, zijn in elke jeugdregio regionale expertteams jeugd opgericht. Deze expertteams pakken complexe zorgvragen uit hun regio op en zoeken samen met jongeren, ouders, gemeenten en aanbieders naar een passende oplossing. Er blijft echter een kleine groep waarvoor het nog niet lukt passende hulp te organiseren. De meervoudige en complexe problematiek van deze jongeren vraagt om een samenwerking op bovenregionale schaal om expertise te bundelen. Hiervoor worden acht bovenregionale expertisecentra jeugdhulp gerealiseerd.

Preventie

De leden van GroenLinks vragen naar de stand van zaken omtrent een wegwijzer sexting, inclusief bijbehorend expertnetwerk.

Ik heb samen met de ministeries van VWS en OCW, Rutgers, Halt, School en Veiligheid, CCV en het EOKM een Wegwijzer in de aanpak en preventie van ongewenste sexting gemaakt voor het primair onderwijs (PO) en het voortgezet onderwijs (VO). Deze wegwijzer is gemaakt voor professionals in het onderwijs, de strafketen en het sociale domein en biedt overzicht in: 1) programma's die ontwikkeld zijn om ongewenste sexting te voorkomen, 2) programma's die beschikbaar zijn als het mis is gegaan of dreigt te gaan, 3) meldpunten waar men terecht kan voor hulp en advies. Deze Wegwijzer wordt een vast onderdeel in het ondersteuningspakket van 60 experts die werken binnen het landelijke Programma Gezonde School. Eind oktober van dit jaar, is de wegwijzer klaar. De volgende stap is het realiseren en beschikbaar stellen van een expertnetwerk. Over de invulling van dit netwerk ben ik nog in gesprek met bovenstaande partijen.

De leden van GroenLinks willen graag een reactie op de gesprekken die zijn gevoerd over de financiering van innovatieve, geanonimiseerde hulpverlening aan slachtoffers van online misbruik.

**Directoraat-Generaal
Rechtspleging en
Rechtshandhaving**
Directie Rechtshandhaving en
Criminaliteitsbestrijding

Tijdens het mondelinge vragenuur 23 juni 2020 heb ik toegezegd de financiering van geanonimiseerde (jeugd)hulpverlening via anonieme chatfuncties mee te nemen in het initiatief van een expertnetwerk en/of regionale aanpak seksueel geweld. De gesprekken met het ministerie van VWS, de VNG, de Nationaal Rapporteur Mensenhandel en Seksueel Geweld tegen Kinderen (NRM) en een aantal centrumgemeenten zijn op dit moment nog in de verkennende fase. Eerst heeft een inventarisatie plaatsgevonden naar de ondersteuningsbehoefte in een gecoördineerde aanpak van seksueel geweld. Daarbij is gekeken of een digitaal platform kan worden ingericht voor kennisuitwisseling tussen deze regio's. Mocht hieruit blijken dat de financiering van geanonimiseerde hulpverlening een knelpunt is bij slachtofferbescherming, dan zal bezien worden hoe hier het beste mee om te gaan.

Datum
5 november 2020

Ons kenmerk
3078574

De leden van de SP vragen wat ik vind van de beeldvorming en de boodschap dat jongeren géén naaktfoto's moeten sturen, wat als gevolg kan hebben dat het vooral een 'eigen schuld'-verhaal wordt en gevoelens van schaamte ontstaan, terwijl niet zo zeer het maken, maar vooral het verspreiden en verder doorsturen eigenlijk het echte probleem is. De leden stellen dat met het maken van foto's immers toch niet het recht op privacy verloren is.

Ik sluit mij aan bij de leden van de SP en vind dat de beeldvorming en boodschap gericht moet zijn op verspreiders van naaktfoto's. Experimenteren met relaties en seksualiteit online hoort bij de seksuele ontwikkeling. Problemen ontstaan wanneer iemand zonder medeweten en toestemming van de afgebeelde persoon naaktfoto's maakt en/of verspreidt. Dit wordt vaak ongewenste sexting of shame-sexting genoemd en is strafbaar. De hierboven genoemde wegwijzer biedt een overzicht met onder andere stappenplannen en toolkits waar professionals op school, in de hulpverlening en strafketen uit kunnen putten om jongeren te leren op een veilige manier om te gaan met sexting.

Investerings in Teams bestrijding kinderporno en kinderseksstoerisme

De leden van het CDA en de SP vragen of de extra middelen en de capaciteit voor de teams bestrijding kinderporno en kinderseksstoerisme voldoende zijn. Lukt het om hiermee de aanpak digitaal slimmer en effectiever te maken?. En zijn de middelen bestemd voor cybercrime ook gebruikt voor slimmere digitale aanpak van online seksueel kindermisbruik?De SP vraagt hierbij ook of er overwogen is om meer geld ter beschikking te stellen voor meer capaciteit.

Bij de politie is sinds 2012 150 fte gelabeld voor de aanpak van kinderporno en kinderseksstoerisme. Deze medewerkers zijn verdeeld over de Landelijke Eenheid en de 10 regionale eenheden. In de loop der jaren is het aantal meldingen explosief toegenomen en is de bestrijding van kinderpornografie en kinderseksstoerisme binnen de bestaande capaciteit geïntensiveerd. Het gaat bij de aanpak van kinderpornografie om een breed en maatschappelijk probleem dat integraal en ook internationaal moet worden aangepakt. De focus wordt daarom door politie en OM gelegd op de slachtoffers van acuut misbruik, het vervolgen van producenten en verspreiders en het verstoren van deze groepen. De afgelopen jaren hebben politie en OM al grote stappen gezet om de opsporing

en vervolging te optimaliseren. Vanwege het grote aantal meldingen dat binnenkomt, is het niet reëel om te denken dat alle meldingen opgepakt kunnen worden. De meldingen van acuut misbruik worden wél altijd opgepakt. Alleen een uitbreiding van de politiecapaciteit volstaat niet, maar is door de toenemende complexiteit van onderzoeken zeker een aandachtspunt.

**Directoraat-Generaal
Rechtspleging en
Rechtshandhaving**
Directie Rechtshandhaving en
Criminaliteitsbestrijding

Datum
5 november 2020

Ons kenmerk
3078574

Er is substantieel geïnvesteerd in het versterken van de aanpak van cybercrime en internationale samenwerking door het hiertoe aanstellen van 111 fte bij de Landelijke Eenheid – waarvan 46 fte voor cybercrime - en 60 fte agenten met specifieke digitale expertise ten behoeve van de regionale eenheden. Criminelen maken immers, misschien nog wel meer dan gewone burgers, volop gebruik van de nieuwe mogelijkheden van internet en onze globaliserende wereld. Deze middelen zijn gericht op versterking van de bredere aanpak van cybercrime, waaronder kinderporno. De nieuwe digitale experts en tools kunnen worden ingezet voor meerdere strafbare fenomenen, waaronder ook kinderporno. Met extra middelen is een stevig accent gelegd op een toekomstgerichte versterking van de opsporing.

Er is een goede publiek-private samenwerking en tot slot werken binnen de politie de teams Zeden en bestrijding kinderpornografie en kindersekstoerisme nauw samen met de Teams Digitale Opsporing en het Team High Tech Crime.

Reactie op Inspectierapport Bejegening zedenslachtoffers

De leden van de SP constateren dat de bejegening van slachtoffers die aangifte doen van online seksueel geweld soms onvoldoende is. Zij horen nog steeds regelmatig dat jongeren worden weggestuurd, waarbij bijvoorbeeld wordt gezegd 'dat ze een beetje dom geweest zijn om een foto te sturen'. De leden stellen dat door dit soort opmerkingen secundair slachtofferschap kan ontstaan en dergelijke ervaringen niet helpen en slecht zijn voor het vertrouwen. Zij vragen wat ik kan doen ter verbetering van dit aangifteproces, door opleiding en capaciteitsuitbreiding?

Online seksueel geweld wordt binnen de politie door verschillende teams behandeld. Sexting (versturen van seksueel getint beeldmateriaal) en sextortion (wraakporno) wordt afgehandeld binnen de basisteams dan wel districtsrecherche waarbij altijd overleg plaatsvindt met de 'frontoffice' van het team zeden. Als het kinderpornografisch materiaal betreft wordt dit afgehandeld binnen het team bestrijding kinderpornografie en kindersekstoerisme. In de teams zeden worden andere vormen van seksueel geweld waaronder grooming, en aanzetten tot ontucht behandeld. De zedenrechercheurs zijn voldoende opgeleid.

De leden van de fracties van VDD, GroenLinks, D66 en PvdA hebben vragen gesteld naar aanleiding van het Inspectierapport 'Verschillende Perspectieven' over de taakuitvoering van zedenrechercheurs en bejegening van slachtoffers en mijn beleidsreactie hierop. De vragen van deze leden gaan over de verbetering van het doen van aangifte en de bejegening van zedenrechercheurs, het niet ontmoedigen van het doen van aangifte door de politie, een richtlijn doorlooptijden, welke stappen ik ga zetten om te verzekeren dat zedenslachtoffers zo goed mogelijk worden geholpen na hun traumatiserende ervaring en over de voortgang van het plan van aanpak van de politie. D66 vraagt hierbij of de verbeterlagen die er met betrekking tot bejegening van slachtoffers worden gemaakt, ook bij de andere politiecollega's bekend worden?

Vanaf het eerste persoonlijke contact met de politie worden slachtoffers die aangifte komen doen vanaf juni 2018 beoordeeld op verhoogde kans op herhaling of andere kwetsbaarheid. Zodat indien nodig beschermende maatregelen kunnen worden ingezet, door politie of OM, zoals het afschermen van persoonsgegevens of het opleggen van een contactverbod. De politie wil deze werkwijze ook in andere processen implementeren –zoals in de fase van melding doen of in de opsporing.

**Directoraat-Generaal
Rechtspleging en
Rechtshandhaving**
Directie Rechtshandhaving en
Criminaliteitsbestrijding

Datum
5 november 2020

Ons kenmerk
3078574

Daarnaast heeft de politie voortdurend aandacht voor de bejegening van slachtoffers in brede zin en daarbij in het bijzonder kwetsbare slachtoffers, waaronder zedenslachtoffers. De individuele beoordeling van slachtoffers is een werkwijze die de opsporingsambtenaar ondersteunt om slachtoffers beter te beschermen tegen herhaald slachtofferschap, secundaire victimisatie, intimidatie en vergelding.

Alle zedenrechercheurs zijn vanaf april 2018 uitgebreid geïnformeerd over slachtofferrechten en slachtofferschap in zedenzaken. Ook hebben zij een nadere toelichting gekregen op een goed verloop van het informatief gesprek. De Inspectie Justitie en Veiligheid stelt in zijn rapport "Verschillende perspectieven" vast dat slachtoffers over het algemeen positief terugkijken op het contact met de zedenrechercheurs en dat de zedenrechercheurs met de juiste intenties uitvoering geven aan hun opdracht. Daarom is gestart met een intervisietraject voor iedere zedenrechercheur voor het voeren van een goed informatief gesprek. Daarnaast is op de politiesite informatie over het doen van aangifte beschikbaar. Ook is een voorlichtingsfilm gemaakt over de werkwijze van politie en justitie bij seksueel misbruik. De politie heeft een doorverwijzingsrol van slachtoffers naar bijvoorbeeld een Centrum voor Seksueel Geweld of Slachtofferhulp Nederland. Daarbij ben ik mij zeer bewust van de impact van een zedendelict op het leven van het slachtoffer en diens omgeving. De complexiteit van een zedendelict vraagt structureel om maatwerk van zedenrechercheurs en dat is een ingewikkelde opgave waarbij zorgvuldigheid voorop staat.

De lijn van het inspectierapport ondersteun ik. Er worden door de politie verdere verbeteringen in de werkwijze aangebracht via een plan van aanpak, onder andere gericht op beter omgaan met de bedenktijd, mogelijke beroepsdeformatie en de communicatie met slachtoffers. Ik heb er het volste vertrouwen in dat dit goed wordt opgepakt via het landelijke Programma Zeden–Kinderpornografie en Kindersekstoerisme.

Zoals met de politie afgesproken heeft de politie 6 weken na de publicatie van dit Inspectierapport een plan van aanpak naar de Inspectie van JenV gezonden. De Inspectie zal op basis van dit plan van aanpak, 6 maanden na inzending van het plan van aanpak door de politie aan de Inspectie, een voortgangsrapportage aanleveren aan de Inspectie.

De werkdruk voor zedenrechercheurs is hoog. Maar spoedzaken worden altijd opgepakt. In mijn beleidsreactie¹⁵ op het inspectierapport heb ik aangegeven hoe ik de werkdruk voor de zedenrecherche enigszins wil verlichten door de zedenrecherche uit te breiden en verstevigen. De werving en selectie is na de zomer van 2020 begonnen en naar verwachting heeft de politie de geschetste uitbreiding en versteviging in 2023 afgerond. Voor de verdere reactie op de vragen van de SP en Groen Links over motie Klaver c.s., verwijs ik ook naar de beleidsreactie. De doorlooptijden van de politie van zedenzaken hebben de voortdurende aandacht. De politie, het OM en de ZM hebben gezamenlijk een

¹⁵ TK-vergaderjaar 2019-2020, 34843 nr. 42, 23 juni 2020

ketennorm op de doorlooptijden zeden afgesproken¹⁶. De doorlooptijd van zedenzaken is één van de ketennormen op de 7 thema's doorlooptijden van de ambitie van de strafrechtketen. Voor de politie is de afspraak dat 80% van de zedenzaken (m.u.v. kinderporno) binnen 6 maanden na aangifte door de politie naar het OM gestuurd moet zijn.

**Directoraat-Generaal
Rechtspleging en
Rechtshandhaving**
Directie Rechtshandhaving en
Criminaliteitsbestrijding

Datum
5 november 2020

Ons kenmerk
3078574

De leden van de VVD vragen hoe ik aankijk tegen het voorstel om ervoor te zorgen dat politie lotgenoten (meer) aanmoedigt in ieder geval een registratie te doen van de verdachte(n) in hun zaak, ook als zij geen melding/aangifte doen?

Het aanmoedigen van lotgenoten om in ieder geval een registratie te laten doen is geen rol van of voor de politie. Als er geen melding of aangifte wordt gedaan, is het voor de politie onmogelijk om te kunnen bepalen of er sprake is van een mogelijk strafbaar feit of een mogelijke verdachte.

Herstelrecht

De leden van de VVD hebben een vraag t.a.v. het herstelrecht. Volgens het rapport van de Nationaal Rapporteur Mensenhandel en Seksueel Geweld tegen Kinderen wordt slechts 1% van de gevallen van seksueel misbruik veroordeeld. De leden van de VVD vragen of ik bereid ben voor deze zaken andere vormen van recht te onderzoeken, zoals bijvoorbeeld herstelrecht.

Bij herstelrecht staat centraal wat het slachtoffer nodig heeft voor herstel, en wat de verdachte of veroordeelde kan doen om verantwoordelijkheid te nemen en waar mogelijk te herstellen. Artikel 51h Sv en art. 17 en 18 van het Besluit slachtoffers van strafbare feiten vormen nu het wettelijk kader voor herstelrechtvoorzieningen in strafzaken. Daarnaast heeft de Minister voor Rechtsbescherming op 8 januari jl. de kamer het 'Beleidskader herstelrechtvoorzieningen gedurende het strafproces' aangeboden. Het beleidskader geeft richtsnoeren voor de praktijk en draagt bij aan de bevordering van de inzet van herstelrecht in de verschillende fases van het strafproces. De politie probeert in elke zaak zo goed mogelijk aan te sluiten bij de behoeften en vragen van slachtoffers. Een doorverwijzing naar bijvoorbeeld buurtbemiddeling, een gesprek met de wijkagent, herstelbemiddeling of mediation in strafzaken behoort daarbij tot de mogelijkheden. Vrijwilligheid van beide partijen is hierbij een vereiste. Daarnaast doet het WODC-onderzoek naar de verschillende herstelrechtvoorzieningen die beschikbaar zijn in het strafrecht, onder meer in de politiefase.

Reactie op uitzending Argos en ritueel misbruik

De leden van de fracties GroenLinks, CDA, SP, SGP, PvdA en CU vragen of er een onafhankelijk en actueel onderzoek kan plaatsvinden naar ritueel misbruik en of er niet naar aanleiding van geluiden uit Duitsland over veel hogere aantallen meldingen niet een gesprek met de Duitse commissaris tegen kindermishandeling, de heer Röring, gevoerd zou moeten worden. De reden hiervoor ligt in het veel lagere aantal verdachten dat bij de politie (en de Landelijke Expertisegroep Bijzondere Zedenzaken daarin) bekend is dan dat Argos voor zijn uitzending heeft weten te achterhalen. De SP wil bij dit onderzoek nader inzicht krijgen in omvang en aard van het georganiseerd misbruik in het land en wil daarbij tevens een tweede onafhankelijk onderzoek naar de rol en taakopvatting van de LEBZ.

¹⁶ TK-vergaderjaar 2019-2020, 29279 nr. 526, 26 juni 2019

De leden van de fracties VVD, GL, SP stellen vragen over de werkwijze en de wetenschappelijkheid van de Landelijke Expertisegroep Bijzondere Zedenzaken (LEBZ). In de praktijk worden aangiftes vaak als vals/onbewijsbaar gezien. De indruk bestaat dat onderzoek "wordt afgekapt". De SP vraagt in dit kader ook nog naar het verdwijnen van een zin op de website van het LEBZ over de doelstelling. GL vraagt om nog eens naar de rol, taakopvatting en wetenschappelijke basis van de LEBZ te kijken en of hierbij ook de kennis van de overlever en de therapeut bij kan worden betrokken.

**Directoraat-Generaal
Rechtspleging en
Rechtshandhaving**
Directie Rechtshandhaving en
Criminaliteitsbestrijding

Datum
5 november 2020

Ons kenmerk
3078574

Zoals ik in mijn beantwoording van juni jl. van Kamervragen¹⁷ hierover heb aangegeven, heb ik geen reden te veronderstellen dat ritueel misbruik in Nederland niet voorkomt. Ik hecht aan het recht van slachtoffers om onbevangen en ongehinderd melding te kunnen doen van dit soort seksueel misbruik. Iedere melding van seksueel misbruik wordt bekeken op wat er aan de hand is en wat de mogelijkheden zijn. Dit komt de opsporing en de verwerking door slachtoffers ten goede. Er mag geen sprake van zijn dat slachtoffers zich hierin belemmerd voelen. Ik ben bereid om in antwoord op de vragen van GL, CDA, SP, PvdA en CU met mijn Duitse collega hierover het gesprek aan te gaan. Ik zal voor het Kerstreces een samenhangende reactie aan uw Kamer doen toekomen. Ook zal ik in de tussentijd, naar aanleiding van de motie van het lid Van den Berge¹⁸, het WODC verzoeken een onafhankelijk onderzoek te laten uitvoeren naar de aard en omvang van georganiseerd sadistisch misbruik van kinderen en daarbij ervaringen van slachtoffers van ritueel misbruik en hun therapeuten te betrekken zodat de uitkomsten betrokken kunnen worden bij een effectieve opsporing van deze mogelijke netwerken. Daarnaast zal ik op korte termijn een digitaal werkbezoek afleggen aan het LEBZ.

In antwoord op de vraag van VVD, GL en SP meld ik dat ik de korpschef heb gevraagd om de werkwijze, professie, werken op basis van nieuwe wetenschappelijke inzichten en samenstelling van het LEBZ tegen het licht te houden.

Het klopt tot slot, dit in antwoord op de vraag van de SGP, dat er een zin op de website van de LEBZ recent is aangepast. De rol, taken en verantwoordelijkheden van de LEBZ zijn niet veranderd.

Pro-anorexia coaches

De leden van de SP hebben vragen over pro-anorexia coaches, waar eerder dit jaar al een schriftelijk overleg over geweest is. Zij vragen of ik kan toezeggen voor de begrotingsbehandeling JenV met een uitgebreide uitwerking te komen over hoe de aangenomen moties worden uitgevoerd? Ook de leden van de CU maken zich grote zorgen over seksueel misbruik door pro-ana coaches en vragen op welke termijn de Kamer een uitwerking van de aangenomen moties kan verwachten?

Zoals ik hierboven al opmerkte, verken ik momenteel de mogelijkheden van het inzetten van een Online Outreachment Programma (OOP). Deze verkenning heeft een brede reikwijdte en ziet –naast (potentiële) slachtoffers van pro-ana coaches – ook op de vraag hoe dit instrument breder kan worden ingezet bij seksueel misbruik en seksuele uitbuiting. Het gebruiken van innovatieve opsporingsmiddelen is een onderwerp dat ten aanzien van mensenhandel nadrukkelijk zal worden behandeld in een brief over de inzet van de politie bij

¹⁷ Kamerstuk 2020Z12682

¹⁸ Motie Van den Berge c.s., TK vergaderjaar 2020-2021, 35349 nr. 15 d.d. 5 oktober 2020.

mensenhandel, die de staatssecretaris in november naar de Kamer stuurt. De komende tijd gebruik ik bovendien om te bezien in hoeverre die innovatieve middelen breder toepassing kunnen vinden, dat wil zeggen ook buiten mensenhandel onderzoeken.

**Directoraat-Generaal
Rechtspleging en
Rechtshandhaving**
Directie Rechtshandhaving en
Criminaliteitsbestrijding

De leden van de SP en de CU vragen of ik kan aangeven, met inachtneming van extra middelen als gevolg van de motie Klaver c.s., voldoende middelen en expertise beschikbaar zijn voor de opsporingsdiensten om online effectieve barrières op te werpen voor hen die online slachtoffers misbruiken en/of uitbuiten? Verder vragen de leden van de SP en de CU te reageren op de politie die heeft gesteld dat er geen capaciteit beschikbaar is om pro-ana coaches aan te pakken? Beide fracties willen weten welke stappen er inmiddels zijn genomen voor een online opsporingsstrategie waarin kwetsbare groepen, zoals mogelijke slachtoffers van pro-ana coaches, worden aangepakt? Zo nee, waarom niet?

Datum
5 november 2020

Ons kenmerk
3078574

Eind september is bij de politie een pilot gestart naar de inzet van een lokprofiel bij zedendelicten en is niet specifiek gericht op het zoeken naar pro-ana coaches die op zoek zijn naar slachtoffers. Per zaak wordt door de aangewezen bevoegde autoriteiten een afweging gemaakt welke (proactieve) opsporingsmethoden het beste ingezet kunnen worden, aangezien de inzet van technische hulpmiddelen geen doel op zich is.

Vooruitlopend op de pilot is al duidelijk dat het middel een gedegen voorbereiding vraagt en arbeidsintensief is, waardoor bij voortduring een afweging dient te worden gemaakt tussen zaken. Het is nog te vroeg om over iets over de resultaten te kunnen zeggen gezien de recente start van de pilot. De teams zeden en teams bestrijding kinderporno en kinderseksstoerisme zetten zich in op aanpak zedendelicten en online seksueel kindermisbruik. Deze pilot richt zich dus op zeden in algemene zin, waaronder ook melding van seksueel misbruik door pro-ana coaches. Deze capaciteit wordt ingezet voor alle zedendelicten waaronder ook meldingen van seksueel misbruik door pro-ana coaches.

De leden van de SP vragen in hoeverre politie en het OM sinds mei 2019 zijn omgegaan met de ernstige signalen? De leden vragen concreet aan te geven hoeveel zaken zijn opgepakt? Verder vragen zij aan te geven wat er is gebeurd met de concrete casus waarin strafrechtelijk belastend materiaal is overgedragen aan de politie door de Coalitie tegen seksuele kindervevoering?

Bij de politie zijn op dit moment een beperkt aantal slachtoffers van zogeheten pro-ana coaches bekend. Jaarlijks zijn er zo'n 5.000 à 6.000 zedenfeiten bij de politie bekend. Elke melding of aangifte van dit soort feiten wordt serieus genomen en onderzocht door politie en OM.

De leden van de SP vragen op welke wijze zorgverleners al zijn toegerust om de gevaren van pro-ana coaches te signaleren?

Met de 'Zorgstandaard eetstoornissen' hebben professionals een handvat in de behandeling van cliënten en het signaleren van risicofactoren die de eetstoornis in stand houden. Tegelijkertijd zien we mogelijkheden om zorgverleners hierin beter toe te rusten. Het onderzoek van CKM heeft hieraan enorm bijgedragen. Zorgverleners zijn zich lang niet altijd bewust van de werkwijze, impact en gevaren van pro-ana-coaches en voelen zich niet altijd goed toegerust om cliënten hierover voor te lichten. We gaan samen met K-eet (de landelijke

ketenaanpak eetstoornissen) en andere partijen aan de slag om op korte termijn een actieagenda op te stellen, onder andere om de deskundigheid van zorgverleners verder te verbeteren.

**Directoraat-Generaal
Rechtspleging en
Rechtshandhaving**
Directie Rechtshandhaving en
Criminaliteitsbestrijding

Sektesignaal

Leden van VVD, SP, CU, SGP, PvdA vragen naar de Argos-uitzending over ritueel misbruik in Nederland. Zo vraagt de VVD waarom met het Sektesignaal is gestopt?

Datum
5 november 2020

Ons kenmerk
3078574

Slachtoffers van strafbare feiten in het kader van ritueel misbruik kunnen zich melden bij de politie. Onregelmatigheden kunnen worden gemeld bij inspecties/toezichthouders en ggz-instellingen en die kunnen, waar nodig, psychosociale hulp leveren. Sektesignaal heeft een belangrijke rol gespeeld bij het in contact brengen van de verschillende partijen binnen de Regionale Informatie en Expertise Centra (RIEC's) en het beter gezamenlijk optrekken en delen van informatie om misstanden vroegtijdig te herkennen en aan te pakken. Mede vanwege deze verworvenheden heb ik geen meerwaarde gezien in het Sektesignaal of in het opnieuw opbouwen van een doorverwijzingspunt.

Financiering NRM

De leden van de ChristenUnie-fractie vinden het zorgelijk dat de Nationaal Rapporteur niet kan voldoen aan de rapportage-ambitie. Zij willen weten wat dit voor de andere monitoren die vanuit de Nationaal Rapporteur worden gepubliceerd betekent? Zij vragen of het kabinet in gesprek kan gaan met de Nationaal Rapporteur Mensenhandel om te bezien waar knelpunten precies liggen en een beeld te krijgen van het middelentekort? Ook willen zij weten of de Kamer hier voor de behandeling van de begroting Justitie en Veiligheid over kan worden geïnformeerd?

In de afgelopen periode is er over dit onderwerp meermaals van gedachten gewisseld tussen het departement en de Nationaal Rapporteur. De Nationaal Rapporteur ambieert een aanzienlijke intensivering van zijn werkzaamheden. De noodzaak van een intensivering vindt echter geen steun in de vierjaarlijkse evaluatie die in 2017 onder verantwoordelijkheid van het WODC is uitgevoerd (Kamerstukken 28638, nr. 160). Zo vermeldt het evaluatierapport: "In het algemeen kan geconcludeerd worden dat de Nationaal Rapporteur de wettelijke taken goed, volledig en met veel creativiteit en doorzettingsvermogen ten uitvoer brengt. Uit niets is gebleken dat er grote lacunes zijn of dat er nog grote terreinen van onderzoek braak liggen." Daarbij is relevant te vermelden dat het structurele budget van de NR ten tijde van deze evaluatie ca. 1,1 miljoen euro bedroeg, aanzienlijk minder dan de ca. 1,5 miljoen euro nu. In 2021 zal de volgende vierjaarlijkse evaluatie plaatsvinden. Op basis daarvan zal het kabinet opnieuw bezien of wijziging van de taken van de Nationaal Rapporteur en het daarmee samenhangende budget gewenst is.

Documentaire 'Betekenis van een verkrachter'

Tot slot, hebben de leden van de GroenLinks-fractie kennisgenomen van de documentaire 'Bekentenis van een verkrachter - #filmzedan - Dossier klokkenluider'. De voornoemde leden voelen schroom om individuele casussen te bespreken, maar vinden het audiovisueel materiaal dusdanig aanleiding geven om toch om opheldering te vragen. Ondanks verschillende audio- en video-opnames van vermeende strafbare feiten stelt het Openbaar Ministerie dat het materiaal geen bewijs oplevert conform artikel 242 Sr en/ of artikel 246 om tot vervolging

over te gaan. De voornoemde leden vragen zich af: hoe kan dit? Waaraan schiet dit bewijs volgens het OM tekort? Wat voor bewijslast is kennelijk nog meer nodig om wel tot vervolging over te gaan? De voornoemde leden verwachten een uitgebreide reactie op dit punt.

**Directoraat-Generaal
Rechtspleging en
Rechtshandhaving**
Directie Rechtshandhaving en
Criminaliteitsbestrijding

De leden van de fractie GroenLinks vragen om een uitgebreide beantwoording van bovenstaande vragen. Dit vergt meer tijd. Daarom zal ik op korte termijn bij uw Kamer hierop terugkomen.

Datum
5 november 2020

Ons kenmerk
3078574

Meldsystemen voor slachtoffers

De leden van GroenLinks hebben bij eerdere overleggen, bijvoorbeeld bij het plenair debat over de gewelddadige dood van Hümeýra, aandacht gevraagd voor snelle meldmogelijkheden van potentieel bedreigende situaties. Onderzoek wees uit dat betrokken professionals niet van elkaar wisten wat ze deden en dat lang niet altijd adequate hulp op gang kwam. De leden vragen de minister om een stand van zaken bij de uitvoering van de aanbevelingen naar aanleiding van dit onderzoek. Kan de minister ook aangeven hoe het staat met de beschikbaarheid van meldsystemen voor slachtoffers van stalking en (dreigend) seksueel geweld?

Naar aanleiding van het rapport van de Inspectie van Justitie en Veiligheid (IJenV) over de aanpak van de stalking door Bekir E. zijn politie, Veilig Thuis, OM, Reclassering, Slachtofferhulp Nederland en de Raad voor de rechtspraak aan de slag gegaan met de aanbevelingen van de IJenV. In de beleidsreactie op dit rapport staan ook de door deze partijen toegezegde maatregelen. Over de voortgang hiervan wordt de Tweede Kamer twee keer per jaar geïnformeerd in de voortgangsrapportage van het programma Geweld hoort nergens thuis. In de laatste voortgangsrapportage is onder meer aangegeven dat het Zorg- en Veiligheidshuis Rotterdam Rijnmond en Veilig Thuis Rotterdam hun werkwijze (die mede met financiering vanuit mijn departement tot stand is gekomen) voor de aanpak van stalking ter beschikking hebben gesteld.¹⁹ Een aantal maatregelen zijn vertraagd door de maatregelen die zijn getroffen om het coronavirus tegen te gaan. Hierover wordt uw Kamer voor het einde van het jaar nader geïnformeerd.

Gemeenten zijn verantwoordelijk voor een integrale aanpak van huiselijk geweld en kindermishandeling, waaronder ook de aanpak van stalking. Uit een rondvraag langs de centrumgemeenten blijkt dat veel van hen gebruik maken van AWARE. Het ministerie van VWS brengt samen met de VNG en de gemeenten de inzet en het gebruik van AWARE en andere interventies nader in kaart. Dit onderzoek is in het voorjaar van 2021 gereed.

¹⁹ Kamerstukken II 2019/20 28 345, nr. 234.